În colecţia „Meridiane“ au apărut:

Branislav Nuşici
ANII DE ŞCOALĂ

★

Martin Andersen-Nexö
BILETUL DE LOTERIE

★

Langston Hughes
O ÎNTÎMPLARE NEPLĂCUTĂ CU ÎNGERI

★

Kliment Ţacev
FRATELE

★

Krishan Chandar
CÎND VORBESC STATUILE

Lei 1,50

CÎNTECUL PORCULUI

Meridiane

CÎNTECUL PORCULUI

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

Meridiane

TERU TAKAKURA

CÎNTECUL PORCULUI

YOKO OTA

PÎNĂ CÎND?

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ŞI ARTĂ

În romîneşte de:
Gheorghe Voropanov şi Jaques Costin

CUVINT INAINTE

Deasupra Ţării Soarelui Răsare a plutit multă, foarte multă vreme, un păienjeniş mirific, de legende şi mituri. Japonia ne apărea ca un liman scăldat necontenit în lumină, în care graţia, eleganţa, frumuseţea şi liniştea îşi dau mîna realizînd mult dorita fericire pămîntească.

Palatele somptuoase ale samurailor, încîntătoarele gheişe purtînd toalete din cele mai superbe, plecîndu-şi cu pudoare ochii migdalaţi, capodoperele de artă renumite în toată lumea au făcut pe mulţi să creadă în acest mit fals care abia mai tîrziu a început să se destrame. Astfel de plăsmuiri au putut căpăta credit datorită unei literaturi de calitate dubioasă, care exalta aspectele de suprafaţă şi prezenta poporul japonez într-o viziune cu totul diformată.

Încetul cu încetul această plasă de mistere şi fantezie a început să se destrame şi în spatele luxului

exorbitant și al bogățiilor fermecătoare a apărut din ce în ce mai crud, mai înspăimîntător, o mizerie neagră, cumplită, care te înfricoșează și îți spulberă — dacă le-ai avut vreodată — iluziile despre fericirea Țării Soarelui. A apărut în fața omenirii puțin mirate, dar tot mai edificate, un adevăr întunecat, sumbru. Și am început să înțelegem că poporul japonez, milioanele de oameni care-și duc viața pe insulele zguduite de cutremure, nu sînt atît de amatori nici de jiu-jitsu, nici de opium, nici de harakiri, că frumusețea femeilor se ofilește mult prea repede din pricina mizeriei, că fastul samurailor și al languroaselor curtezane cu evantalii, se ridică pe o groaznică și de neînchipuit suferință.

Viața poporului japonez a încetat să mai fie cunoscută lumii prin cărțile de călătorie sau descrierile penibile aruncate pe piață de nepricepuți sau de fascicolele de aventuri și crime în care japonezii erau prezentați ca niște abili criminali și spioni de profesie. Literatura celor mai talentați scriitori japonezi legați de năzuințele milioanelor de oameni simpli începe să schițeze o frescă din cele mai zguduitoare și emoționante despre soarta unui popor care a avut și are ca tovarăș permanent suferința și durerea.

Din bogata eflorescență a literaturii progresiste japoneze culegerea de față prezintă două povestiri atrăgătoare și pline de semnificație. Ambele sînt înrudite nu numai prin concepția și scopul care le stau la bază, dar și prin felul în care sînt construite. Într-adevăr, Cîntecul porcului *cît și cealaltă bucată* Pînă cînd ? *sînt două povestiri de cîteva pagini. Și totuși*

cîtă imensă bogăție de fapte, de evenimente, cîte întîmplări nu se desfășoară prin fața ochilor noștri ! În ambele bucăți există o concentrare maximă a unui material de viață ce se desfășoară de-a lungul a numeroși ani, prezentînd foarte multe destine omenești a căror evoluție este urmărită cu logică și naturalețe.

Povestirea japoneză poartă ceva din specificul acestui popor activ, viol, mereu în mișcare, efervescent. Aici acțiunea se revarsă pur și simplu, cu o viteză uneori amețitoare, notațiile menținîndu-se numai în limitele strictului necesar. Și în Cîntecul porcului *și în* Pînă cînd ? *se povestesc fapte care ar putea furniza material pentru un roman de mari proporții. Și totul este expus aici în cîteva pagini. Posibilitatea de a concentra, de a spune lucruri cît mai multe și mai importante în cuvinte cît mai puține nu o au decît artiștii adevărați. Și cei doi scriitori dispunînd de o asemenea prețioasă însușire au reușit și altceva : să nu facă din povestirea lor o simplă înșirare (fie ea și atrăgătoare) de fapte și evenimente, ci să ne prezinte oameni și caractere, să ne transpună în atmosfera tragică descrisă. Fizionomia japonezului, trăsăturile omului simplu, fie el țăran abrutizat de munca pe pămînturile latifundiarului, fie intelectual sărac, înspăimîntat de războiul nimicitor, cu o întreagă problematică bine evidențiată artistic, se desprinde pregnant din paginile celor două povestiri atît de atrăgătoare.*

Despre Teru Takakura — autorul povestirii Cîntecul porcului *— știm relativ mai multe lucruri, decît despre Yoko Ota, autoarea povestirii* Pînă cînd ?

Teru Takakura s-a născut în anul 1895 în familia unor funcţionari săraci şi s-a înregimentat de tînăr în lupta pentru libertate a poporului japonez, fiind unul din activiştii de frunte ai mişcării revoluţionare de acolo. Intransigenţa lui a atras ura autorităţilor şi Teru Takakura a fost arestat în repetate rînduri. Anul 1945 îl găseşte în închisoare, unde fusese deţinut trei ani. Scriitorul îşi continuă lupta şi este arestat din nou în 1948. Detenţiunea nu-l sperie nici de data aceasta şi Teru Takakura, membru marcant al Partidului Comunist Japonez, va fi ales peste doi ani, în 1950, deputat în parlament. Teru Takakura aparţine categoriei scriitorilor militanţi, care contopesc într-un chip fericit munca obştească cu activitatea literară, făcînd din ultima o armă puternică de luptă.

Scriitoarea Yoko Ota este una din personalităţile de frunte ale literaturii progresiste din Japonia de astăzi. Autoare a cîtorva volume de proză, scrise cu multă căldură şi dragoste pentru oamenii simpli din ţara sa, Yoko Ota se bucură de multă simpatie din partea cititorilor. Cetatea morţilor, Epave umane *şi* Oamenii abrutizaţi, *remarcabile prin sentimentele lor de dragoste pentru pace şi de protest împotriva ororilor de la Hiroşima, sînt cele mai izbutite cărţi ale scriitoarei.*

Povestirea lui Teru Takakura, Cîntecul porcului, *începe să se desfăşoare liniştit, într-unul din satele japoneze, printr-un fapt cît se poate de obişnuit: Ito, fiica unui ţăran, care nu avea decît cinci* tani *de pămînt se căsătoreşte cu un flăcău din satul vecin, Tora-san. Pînă aici nimic deosebit. Dar destinul noii familii, urmărit pe o perioadă de ani de zile, rezumă în culori puternice, răscolitoare, tragismul vieţii poporului japonez, dar şi primele licăriri ale unei noi conştiinţe, ale unei noi atitudini faţă de viaţă.*

Tora-san, tînărul blînd şi cuminte, vine în casa noii sale soţii aducînd ca dar un purcel. Singurul lucru care îi făcea plăcere socrului său. Bătrînul, abrutizat de muncă istovitoare şi sărăcie, nici nu mai putea simţi bucuria întemeierii unei noi familii în casa lui. Caracterul bătrînului arată tocmai oribilele consecinţe ale aşezărilor sociale nedrepte, barbare, care mutilează sufletul omului şi îl fac să nu mai poată fi receptiv pentru nici un sentiment nobil. Terorizat de moşierul Masudzin, bătrînul nu va pregeta nici o clipă să ceară ginerelui său să părăsească repede satul. E socrul său un simplu conformist, un laş, un linguşitor? Nu! E numai un om pur şi simplu înspăimîntat de puterea pe care o are asupra lui moşierul Masudzin şi terorizat de urmările grave ce ar fi urmat nesocotirea dorinţelor sale. Introducerea în acţiune a bătrînului, mai ales accentuarea acestor trăsături de caracter în chiar primele pagini, nu e întîmplătoare. Şi Ito şi Tora-san ar fi repetat destinul lui, ajungînd în urma unei dureroase experienţe de viaţă, să aibă la bătrîneţe aceeasi construcţie sufletească.

Trăsătura dominantă a acestor caractere este resemnarea. Ito şi Tora-san suportă destinul tragic, întîmplările nenorocite prin care trec, fără murmur, fără revoltă, considerîndu-le că sînt cît se poate de obişnuite şi naturale.

Starea de fapt de atunci, tradiţia milenară, perpetuată cu sfinţenie de-a lungul generaţiilor, făcuseră ca lucrurile anormale în fond, să fie normale pentru oamenii aceştia, ca fapte oribile, revoltătoare, să fie acceptate fără şovăire. Ito şi Tora-san vor simţi o durere sfîşietoare în momentul cînd trebuie să se despartă, numai pentru că tînărul nu mai era pe placul moşierului. Mai mare durere va fi pentru amîndoi soţii cînd se revăd la căpătîiul copilului mort. Oribilul acestei situaţii creşte dacă ne gîndim că Tora-san nu a putut fi chemat decît cu mare precauţie şi în taină desăvîrşită, pentru a nu-l supăra pe moşier. Dar soarta tragică a acestei familii nu se opreşte aici: peste cîtăva vreme Tora-san îşi întîlneşte soţia la o casă de toleranţă, unde fusese silită să meargă din pricina mizeriei de acasă. Tora-san va rămîne acolo întreaga noapte, pentru că numai astfel putea să fie alături de soţia lui. Faptele sînt într-adevăr zguduitoare. Şi totuşi acestor oameni li se păreau obişnuite. Ele nu întreceau prin nimic ceea ce se petrecea zi de zi în Ţara Soarelui Răsare. Era ceva cît se poate de comun. O tragedie care se perpetua din generaţie în generaţie şi ale cărei roluri imuabile trebuiau să fie interpretate cu cît mai multă naturaleţe. Şi oamenii nu trebuiau să-şi mai dea silinţa să se integreze destinului. Erau turnaţi de viaţă, încă din primii ani ai copilăriei, în tipare aşa de strîmte, încît orice gest de nesupunere ar fi părut de neînchipuit. Şi totuşi oamenii aceştia iubesc şi suferă, se frămîntă, trăiesc adevărate depresiuni sufleteşti.

Totul se consumă în tăcere, într-o cumplită linişte care poartă în ea semnele furtunii care se apropie. Ar fi greşit să înţelegem că Tora-san şi Ito sînt nişte fiinţe abrutizate, care nu fac altceva decît să se supună orbeşte legilor scrise şi nescrise ale vieţii. Dimpotrivă, ei se iubesc cu multă discreţie şi delicateţe, dar cu o putere extraordinară care îi fac să înfrîngă şi cele mai grele încercări (despărţirea, moartea copilului, casa de toleranţă) şi să comită uneori acte necugetate, izvorîte însă din adîncul inimii lor sincere.

Ca să-i facă o bucurie soţiei sale ajunsă în casa de toleranţă, Tora-san fură un şorţuleţ alb. Era una din marile ei dorinţe, care nu ar fi fost împlinită niciodată prin mijloace cinstite. Apoi Ito nu-l va mai revedea pe Tora-san decît după un timp foarte îndelungat. Trecuse războiul. Tora-san, luat prizonier de Armatele Sovietice, se transformă radical şi devine cu totul alt om. Acum împreună cu o echipă de agitaţie a partidului comunist merge prin ţară, pentru a face şi pe semenii lui să înţeleagă ceea ce le era ascuns pînă atunci. Revenirea în satul în care trăia Ito are o semnificaţie deosebită. Şi acum Tora-san va avea de înfruntat pe insolentul moşier Masudzin, care căuta de data aceasta cu vorbe umflate să amăgească ţăranii. Numai că Tora-san este acum alt om. Resemnarea, frica de altădată au rămas simple amintiri. Spre bucuria sătenilor, Tora-san biciuieşte prin spiritualul Cîntec al porcului *pe hrăpăreţul şi înfumuratul moşier. Dar aici Tora-san va reîntîlni pe Ito. Bucuria este nesfîrşită. Va rămîne totuşi Tora-san în sat? Deocamdată nu. Transformarea radicală ce s-a*

petrecut în conştiinţa sa are şi un alt sens. Tora-san înţelege menirea sa de luptător şi slujitor al celor mulţi şi fără să stea pe gînduri pleacă mai departe, pentru a duce cuvîntul partidului.

Va reveni Tora-san la dragostea lui? Nu ştim. Din comportarea lui şi din răspunsul care-l dă avem toate motivele să răspundem pozitiv.

Povestirea scriitoarei Yoko Ota, Pînă cînd? *este tot o naraţiune dramatică urmărind de asemeni destinul unei familii, de astă dată din momentul lansării bombei atomice în oraşul Hiroşima. Viaţa familiei farmacistului Matzuta se desfăşura aparent liniştit: cei doi copii se jucau, mama îşi vedea de treburile casnice, tatăl îşi îndeplinea îndatoririle la spital. Peste toată această aparentă linişte domnea însă o încordare din ce în ce mai accentuată, o teamă tot mai mare de moartea pe care oamenii parcă o presimţeau, îngroziţi de ceea ce se petrecuse pînă atunci. Această groază ce stăpînea inimile oamenilor, admirabil sugerată de autor, măreşte mereu tensiunea povestirii, pînă în momentul cînd din văzduh se declanşează îngrozitoarea armă de ucidere în masă: bomba atomică. De aici începe sfîrşitul tragic al familiei Kadzua. Şi această povestire este construită pe cîteva momente esenţiale, fiecare urmînd să pună în lumină urmările nefaste ale celui de al doilea război mondial. Tatăl moare în bombardament, apoi moare mama, Kadzua, din pricina radiaţiunilor atomice, spre disperarea celor doi copii. Fetiţa va avea un sfîrşit şi mai tragic, pricinuit tot de urmările bombei atomice: forţele naturii dezechilibrate se dezlănţuiesc, ploile nu*

mai contenesc, apele inundă totul şi înghit casa pe care-şi aflase adăpost Iukiko şi bunică-sa, iar ultimul supravieţuitor al familiei, băieţaşul Itta, este ucis de un automobil american care gonea cu viteză nebunească de-a lungul şoselei. Şi pe drept cuvînt se întreba în final autoarea: Pînă cînd? *Pînă cînd vor trebui să se petreacă asemenea groaznice tragedii omeneşti? O întrebare? Da. Dar şi un avertisment în acelaşi timp.*

Observăm deci în ambele povestiri momente esenţiale de tensiune maximă spre care acţiunea merge în crescendo. E o tehnică dramatică aplicată cu succes acestor povestiri, deşi în bună măsură ele sînt realizate cu mijloace specific publicistice. Aici vom avea prea puţin detaliate procesele sufleteşti ale personajelor, şi nu se vor întreprinde decît foarte firave analize psihologice. Ceea ce sînt şi gîndesc eroii este doar indicat într-o propoziţiune, în cîteva rînduri.

În general, reportajul este expozitiv şi nu analitic. De aceea primordial în lucrări de asemenea gen va fi prezentarea faptelor şi a oamenilor într-un mod cît mai apropiat de realitate, reconstituirea imaginii celei mai apropiate de adevăr. Literatura nu reconstituie ci recreează situaţii, fapte, oameni. La hotarul acesta dintre literatură şi publicistică se află povestirile din volumul de faţă. Documentarul, reconstituirea imaginii — a stat primordial în atenţia autorilor.

După cîte se poate vedea, intenţia lor a fost mai înainte de toate să redea prin fapte cît mai zguduitoare şi elocvente aspecte din viaţa poporului japonez. Scriitorii însă au depăşit stadiul reportajului şi

în cele două povestiri simţim cum încep să trăiască numeroşi oameni, să apară figuri care nu se pot uita. Personajele din cele două povestiri îşi exteriorizează cu multă zgîrcenie gîndurile şi spun numai cît trebuie pentru a se înţelege starea lor sufletească, suferinţele şi dorinţele lor.

Două modalităţi de expresie se conjugă în ambele povestiri. Acolo unde se realizează tablourile de atmosferă, de documentar social, tonul este „imparţial", scriitorul obiectiv, consemnînd doar. Faptele sînt atît de zguduitoare, poartă atîta dramatism încît orice comentariu ar fi absolut de prisos. Atunci cînd vorbesc oamenii, cînd durerile lor apar pe primul plan, modalitatea se schimbă şi „imparţialitatea" dispare. Simţi însă cum amîndoi autorii iubesc pe oamenii care suferă, pe victimele unei orînduiri nedrepte şi urăsc pe cei care au pricinuit asemenea drame.

Teru Takakura se dovedeşte un scriitor mai obiectiv, care deşi se transpune dramelor trăite de eroii săi, lasă faptele să vorbească fără intervenţia lui. Yoko Ota în schimb este o scriitoare care face ca duioşia să intervină nu o dată în acţiune şi care participă direct, deschis, la suferinţele eroilor săi.

Cîntecul porcului *şi* Pînă cînd? *ne aduc în faţă o lume nouă pe care o vom înţelege şi o vom iubi mai mult după lectura celor două povestiri.*

VALERIU RÎPEANU

TERU TAKAKURA

CÎNTECUL PORCULUI

1

Cînd s-a mutat Tora-san la noi, avea douăzeci şi unu de ani, iar eu nouăsprezece. Deşi îl chema Torao, adică tigrul, era liniştit şi sfios ca o pisică.

Părinţii mei erau săraci, ai lui Tora-san de asemenea, ţărani cu cinci *tani*[1] de pămînt. Dar pe cînd noi nu eram decît trei, tata, mama şi cu mine, Tora-san avea şi fraţi, iar el fiind al treilea băiat, vrînd-nevrînd, trebuia ori să se mute în casa altuia ca ginere, ori să intre la vreo uzină din oraş. Pe atunci însă, ca şi acum, încetase lucrul pretutindeni, era înspăimîntător, uzinele dă-

[1] Un tan are circa 0,1 hectare.

deau drumul la muncitori şi nu puteai trage nădejde să intri undeva.

Cu toate acestea părea de necrezut că o să se găsească cineva care să vină ca ginere într-o casă ca a noastră. Peticul de pămînt ce-l aveam nu ademenea pe nimeni. Ogoarele cît palma ale ţăranilor erau risipite pe o rîpă prăpăstioasă, înconjurată de munţi şi pe fundul căreia se prăvălea o apă repede. De la noi pînă la oraş erau doi *ri*[1] şi jumătate. Începînd din primăvară şi pînă în toamnă merge într-acolo, o dată pe zi, un autobus, dar iarna, cînd da zăpada, n-aveai cu ce să ajungi acolo. Prin părţile noastre e greu să te hrăneşti din cinci tani de pămînt, apoi al nostru era şi tare secătuit. Ca s-o ducem de pe o zi pe alta, făceam mangal, munceam cu ziua şi împleteam coşuri din bambus, cîteşitrei.

Iată însă că dintr-o toană ciudată a sorţii, a intrat în casa noastră un ginere, Tora-san.

2

Pe atunci, gogoşile de mătase, mangalul, zarzavaturile, într-un cuvînt, tot ce putea să aducă

[1] Un ri are circa 4 kilometri.

ţăranului un ban, se vindea mai pe nimica, deşi preţul vacilor şi al porcilor creştea. Ţăranii care ţineau vaci sau porci, cîştigau parale frumoase. Pe taică-meu îl muncea gîndul cum să facă rost de o scroafă, că de cumpărat n-avea cu ce.

În satul nostru venea cîteodată un anume Hemekin, de prin partea locului, dintr-un sat aşezat mai la vale, pe rîu, numai la patru ri de oraş. Era geambaş de cai, dar cîteodată mai cumpăra şi viermi de mătase, coşuri de bambus, ori făcea negoţ de porci. Cum s-ar spune, se pricepea la toate.

Pînă şi Motzuhe, bătrînul acela chior, căruia i se dusese vestea de şiret şi zgîrcit ce era, fusese păcălit o dată de Hemekin.

Îşi schimbase calul pe altul adus de Hemekin, dîndu-i mai bine de o sută douăzeci de *ieni* pe deasupra. Şi o sută douăzeci de ieni erau pe atunci o adevărată avere pentru un ţăran. Motzuhe se fălea faţă de toţi : „Priviţi ce cal mi-am luat !“ Cînd, ce să vezi, calul începu să şchioapete. Şi pînă să se dumerească bătrînul de unde i se trage necazul, calul se betegi rău, nici gînd să-l mai poţi pune la căruţă. Cum să nu se mînie Motzuhe ? Furios, începu să-l suduie pe Hemekin. Acesta însă îi întoarse vorba : „Dacă nu

ştii să-ţi îngrijeşti calul, moşule!... L-ai schilodit, te priveşte, e vina ta!" Şi cu asta i-a închis gura bătrînului. Umbla vorba că Hemekin ştia un descîntec cu care pînă şi pe caii betegi de picioare îi făcea să nu mai şchioapete timp de două săptămîni.

Intr-o bună zi, acest Hemekin veni pe la tata să cumpere nişte coşuri, şi aduse vorba, ca din întîmplare, despre Tora-san.

— E în satul vecin un băiat care ţi-ar fi tocmai bun de ginere. Liniştit, harnic. Aşa cum ţi-ar trebui pentru Ito a ta...

— N-o fi şchiop? Că, după cîte ştiu, tu faci negoţ de şchiopi...

— Nu e, nu e! Şi-apoi au o scroafă... Poate-ţi aduce şi-un purcel...

Cîte nu spunea Hemekin! Nu puteai să te încrezi în vorbele lui... Dar purcelul tare îl ispitea pe tata, aşa că plecă în satul vecin să afle cum stau lucrurile. Şi care nu-i fu mirarea cînd văzu că era întocmai cum îi spusese Hemekin.

Se învoiră cît ai bate din palme, şi la sfîrşitul anului Tora-san veni în casa noastră. Toată averea lui erau două saltele şi un coşuleţ de răchită în care-şi luase cele cîteva boarfe. Intr-alt coşuleţ însă, nou, verde, guiţa de mama focului un

purcel. Darul de nuntă, aşa cum fusese înţelegerea.

Tatăl meu închidea din ochi de plăcere:

— Oho! Minunat purcel! De bună seamă că e un Yorkshire!

Tata se uita la purcel, nu la ginere.

Pe vremea aceea se făcuse chiar obicei să aduci ca dar de nuntă un porc. Uneori, la nunţile celor bogaţi, în urma alaiului care purta zestrea miresei, era tîrîtă o ladă uriaşă, mînjită de bălegar, cu un porc gras, gras în ea.

3

Intr-adevăr, Tora-san era un om liniştit, domol. Nici nu-l simţeai. Poate unde era mic de statură şi sfios. Nu se afla însă nimica din cîte fac ţăranii la care să nu se pricеapă de minune. In sat la ei nu se împleteau coşuri şi ce-i drept, la început nu se putea ţine de tata, dar nu peste mult, îl întrecu şi-n dibăcie şi-n repeziciune.

— A dat norocul peste tine!... Bun ginere ţi-ai găsit, îi spuneau oamenii.

— Da, pînă acum n-am a mă plînge de nimic, le răspundea tata.

Într-adevăr, tata era foarte mulțumit. Se bucura mai ales că în sfîrșit, avea pe lîngă casă, o scroafă. Îi făcu coteț și o îngrijea ca pe un odor.

Pe boierul și ocrotitorul nostru îl chema Masudzin; de fapt numele lui întreg era Masuy Dzinemon. Avea o fabrică de textile în oraș, dar casa lui din mijlocul satului, împrejmuită cu gard galben, părea un adevărat castel.

Noi luam în arendă pămînt de la Masudzin, și trebuia să muncim la curte de cîte ori ni se cerea. Fiecare își are oblăduitorul lui, un moșier de prin partea locului. Țăranii nu numai că-i plătesc arenda ce i se cuvine pentru pămînt, dar de cîte ori se face vreo petrecere la curte, vin cu toată familia să ajute slugilor lui. Drept răsplată, de Anul Nou și de Ziua Morților boierul îi poftește la curte și-i ospătează. Cînd au vreun păs, la el se duc să ceară bani cu împrumut, sau alt ajutor.

Moșierul Masudzin era un om trecut de patruzeci de ani. De atîta vin cît bea, i se făcuse fața stacojie, ceea ce bătea mai tare la ochi din pricina părului alb.

Dacă boierul n-ar fi găsit pe Tora-san pe placul său, ar fi fost rău de noi. Tora-san însă era

un om atît de liniștit că nu aveam de ce ne teme.

În primăvara următoare, scroafa noastră fătă opt purcei. Tata s-a bucurat cît nu se poate spune. Pentru prima oară avu și el, după ce vîndu purceii, cîțiva bani pe care să-i pună deoparte.

— Acum avem și om harnic la casă și scroafă. De-acum ni s-o schimba și nouă viața în bine. Și asta datorită ție, Tora-san, repetă tata de cîteva ori.

În toamnă am născut un băiat. Era leit Tora-san, avea aceiași ochișori rotunzi.

Tata se bucură mult la nașterea primului său nepoțel, dar nu atît cît se bucurase cînd îi fătase scroafa.

4

Dar pe la sfîrșitul anului se abătu asupra noastră năpasta.

Fata cea mare a boierului se mărită la Tokio. Se spunea că soțul ei era un mare demnitar. Într-un cuvînt, a fost o nuntă de s-a dus vestea în tot orașul. Se înțelege că întreaga noastră familie a dat ajutor la curte. Înapoindu-se de la Tokio, Masudzin pofti pe toți cei ce ajutaseră și

îi ospătă. Bărbaţii au fost chemaţi ziua, iar femeile seara.

De bucurie se vede, boierul s-a îmbătat şi a început să strige în gura mare tot felul de măscări. Cum era tîrziu, dădui să plec, dar el mă apucă de mînă şi îmi spuse: „Hei, Ito, ia vino o clipă-ncoace", şi încercă să mă tîrască în odaia lui.

Mă cuprinse groaza. Ce e drept, înainte, în asemenea împrejurări, trebuisem să mă supun de multe ori poftelor boierului. Şi-apoi, nu numai eu! Prin părţile noastre toate fetele de ţăran erau obişnuite cu asta. Acum însă aveam un soţ, pe Tora-san! Drept e că multe femei, chiar după ce se măritau, se supuneau poftelor boierului. Dar nu mă puteam împăca de fel cu gîndul că de astă dată era rîndul meu.

Nebună de groază am luat-o la fugă. El alergă după mine, cu faţa stacojie, ca de drac. Zbătîndu-mă să-i scap din mîini, am sfărîmat o farfurie aşezată pe rogojină şi m-am tăiat adînc la picior. Nici nu ştiu cum am izbutit să ies în stradă. Alergam fără să văd, cu dinţii încleştaţi de durere, simţind în piciorul rănit o arsură cumplită.

Tata şi mama dormeau. Numai Tora-san împletea o funie într-un colţ lîngă uşă.

Am intrat în goană, de parcă-mi ieşisem din minţi.

— Ce e cu tine?

Tora-san îmi privea speriat, cînd faţa, cînd piciorul scăldat în sînge. M-am aruncat la pieptul lui şi am izbucnit în plîns.

— Ce s-a întîmplat? mă întrebă el, legîndu-mă în grabă la picior.

I-am povestit totul. El mă ascultă în linişte, apoi se schimonosi deodată la faţă:

— Va să zică şi înainte te ţineai cu moşierul?

Faţa lui Tora-san era cumplită cum n-o mai văzusem niciodată.

— Păi... pînă acum nu se putea altfel...

— Tîrfo, răcni el fără să mă lase să sfîrşesc vorba şi mă lovi cu atîta putere, că sării cît colo. Na, na!

O ploaie de lovituri se abătu asupră-mi. Am căzut la pămînt, răcnind ca ieşită din minţi.

— Ce s-a întîmplat?

Părinţii mei, treziţi de gălăgie, ne priveau speriaţi. Nu puteam ascunde nimic de ei, deoarece coliba noastră n-avea decît o singură încăpere.

— Aflaţi că... Ito... asta... adică...

Tora-san era înnebunit, nici să vorbească nu mai putea.

Inţelegînd cum stau lucrurile, tata se schimonosi şi el la faţă.

— Care va să zică aşa... pentru asta o baţi tu pe Ito ? Află că fiecare sat îşi are legile lui. Pînă acum toţi ai noştri au trăit din mila boierului. Te-am primit în casă la noi, iar tu... dobitoc nerecunoscător ce eşti !

Şi tata îl lovi pe Tora-san peste obraz.

Mama sări să-l apere.

— Tăticule ! am strigat eu, apucîndu-l de mîini.

5

În dimineaţa următoare, Tora-san se apropie de tata care nu se sculase încă şi, sprijinindu-şi amîndouă palmele de pămînt, îi făcu o plecăciune.

— Tată, sînt vinovat. Iartă-mă. M-am mîniat... N-am judecat cum trebuie.

Pe obrajii lui Tora-san lacrimile se rostogoleau una după alta. Mi se rupea inima.

Timpul trecea, dar tata nu se îmbuna de fel. Şi asta numai din pricină că boierului îi căşunase din senin pe Tora-san şi începuse să-l ocărască cît îl ţinea gura. Ba cînd îl întîlnea, întorcea şi capul, să nu-l vadă. Cu toate că Tora-san îi făcea cele mai respectuoase plecăciuni, Masudzin se făcea că nu-l vede. Un ginere care nu era pe placul boierului nu putea fi nici pe al tatei. Mama suferea din pricina asta, şi căuta să se poarte cît mai bine cu Tora-san.

— Te înţeleg, îţi vine greu... dar rabdă... Trebuie să te pleci în faţa celor tari. Gîndeşte-te la copil... îi şoptea pe furiş lui Tora-san, strîngîndu-l la piept pe Esio.

Duceam o viaţă îngrozitoare, dar nu aveam ce face. Apoi se mai abătu asupra noastră alt necaz.

Veniră din nou timpuri grele şi amărăciunile se adunară iarăşi pe capul bietului ţăran. Preţul vacilor şi al porcilor, care era încă destul de ridicat, nu ştiu din ce pricină scăzu pe neaşteptate. O dată cu această scădere căzu asupra noastră o adevărată urgie. Vitele erau tot mai ieftine şi nutreţul tot mai scump. Dacă n-ai nutreţ, cum să ţii vacă sau porc ? Şi să cumperi nutreţ, ieşi

în pagubă, fiindcă n-are nimeni nevoie de purcei.

Prețurile scădeau întruna, iar scroafele fătau ca și înainte. Ce te faci cu purceii? Să-i vinzi? N-ai cui! Iar pentru nutreț n-ai bani. S-au gîndit oamenii, s-au tot gîndit, dar tot n-au izbutit să găsească vreo ieșire. Și iată că nu știu care a luat purceii abia fătați și i-a aruncat în rîu. Și mulți alții au început să facă la fel. Cînd s-au topit zăpezile și s-au umflat apele, purceii morți pluteau în cîrduri pe fața rîului.

Orașul așezat la gurile rîului era locuit de pescari. Ei puseseră niște lese ca să prindă pește. Firește că purceii morți s-au oprit în ele. Fie din pricina asta fie din alta, peștele părăsi locul. Pescarii se plînseră poliției care se puse în mișcare.

Ne pomenirăm cu un polițist care făcu cercetări și amendă tot satul. Ne-a pus și nouă tot felul de întrebări și ne-a amendat cu cinci ieni. Dar n-aveam bani. Tata s-a dus atunci la binefăcătorul și ocrotitorul nostru care, în cele din urmă, i-a dat cei cinci ieni.

— Toate necazurile ni se trag de pe urma unui singur ticălos... spuse într-o zi tata, vorbind dinadins tare ca să-l audă Tora-san.

Eu și cu mama ne-am pierdut cu firea. In urmă am aflat că boierul într-un rînd îi spusese tatei:

— Ce nevoie ai de ginerele ăsta? Alungă-l! Iți găsesc eu cîți vrei și mai ceva ca el...

— Voia ta, stăpîne, așa voi face, îi răspunse tata.

Tora-san mai că nu îndrăznea să sufle și se ferea cît putea să dea ochi cu tata. Imi era milă de el și-i spuneam:

— Rabdă... rabdă de dragul lui Esio...

De fiece dată cînd rămîneam singură cu el, îl rugam să mă ierte.

Cîteodată plecam împreună pe munte să tăiem nuiele de bambus pentru împletit coșuri. Tora-san îl purta pe Esio în spate, legîndu-l de samarul pe care se duc poverile. Cum îl atingeam pe spate cu un deget, băiatul cocoțat în cîrca tatălui său rîdea în hohote, mai să se-nece. Atunci se întorcea și Tora-san spre mine și rîdea închizînd din ochi.

Numai în clipele astea avea și el o față voioasă.

Tata nu mai îngrijea de loc de scroafă, iar Tora-san, rușinîndu-se parcă, îi dădea de mîncare și îi primenea paiele pe furiș.

6

Cînd muncile de toamnă au luat sfîrşit, ne-am apucat cu toţii în grabă să împletim coşuri şi să facem mangal. Tora-san abia pridídea să aducă bambus de pe munte.

Intr-o zi cobora pe potecă. Ducea în spate un maldăr de bambus, iar în mînă o creangă de hurmă. Găsise sus, la munte, hurmă coaptă, şi voia să-i facă o bucurie lui Esio, să-i ducă ceva bun. Fructele coapte de hurmă sînt mai dulci ca halviţa de orez. După ce a rupt cu grijă crenguţa de hurmă, Tora-san n-a legat-o la un loc cu bambusul, ca să n-o piardă la coborîre, ci a ţinut-o tot drumul cu grijă în mînă.

Insera. Deodată se pomeni faţă în faţă cu boierul.

— Tu eşti, Torao ? Care va să zică tot n-ai plecat ?

Moşierul nostru, Masudzin, făcea parte dintre aceia care o iau din zori cu băutura şi umblă ameţiţi toată ziua ; de astă dată însă, era beat în lege.

— Mă auzi, tu, Torao ? Ito e numai a mea ! Şi copilul, tot al meu e ! Ce te bagi tu în treburile mele ? Cară-te îndată la tine în sat ! urlă el, clătinîndu-se.

Tora-san vru să-şi descopere capul şi să facă o plecăciune, dar într-o mînă ţinea băţul de care era legată povara, iar în cealaltă avea creanga de hurmă, aşa că a mai zăbovit.

— Ce ? Nici să-ţi descoperi ţeasta în faţa mea nu vrei ?

Boierul smulse din mîna lui Tora-san creanga de hurmă şi-l biciui cu ea peste faţă. Din pricina loviturii fructele căzură şi boierul le călcă în picioare. Ieşindu-şi din fire, Tora-san se repezi la el.

Din cîte mi s-au povestit mai tîrziu, Tora-san îşi pierduse de tot capul auzindu-l pe moşier spunîndu-i să se întoarcă în satul său. Asta era pentru el ceva mai îngrozitor decît moartea. Iată de ce îşi ieşise din minţi.

Moşierul însă, cu toate că era beat, avea destulă putere. Incleştaţi unul de altul, se rostogoliră jos, într-un cîmp de orez. Moşierului, care se vede că nimerise în cădere sub legătura de bambus, i se crăpase buza şi îi curgea sînge din nas.

Cîţiva oameni veniră în fugă şi izbutiră în cele din urmă să-i despartă. Tora-san era atît de

înfuriat încît își înfipsese mîna în părul boierului și nu voia să-i mai dea drumul. Se iscă un tămbălău cumplit. Tora-san fu tîrît la primărie. Noroc de staroste, că altfel nu se știe cum se sfîrșea.

A doua zi, Tora-san, însoțit de staroste și de tata, se duse la boier să-i ceară iertare. Boierul nu vru să iasă. Trimise vorbă prin slugi că nu se va plînge poliției dar că nu va mai îngădui nici o clipă ca în satul lui să rămînă un asemenea ticălos. Tora-san să se despartă de îndată de soția lui.

Și Tora-san a trebuit să ne părăsească. Cu fața împietrită, din care pierise orice urmă de viață, și-a luat coșulețul de răchită și a ieșit din sat înainte de răsăritul soarelui.

Tare greu i-a fost să se despartă de Esio. L-am petrecut cu copilul, pînă în capul satului. Esio moțăia smiorcăind în spatele meu. Iar Tora-san, privindu-și cu ochii scăldați în lacrimi feciorașul, îl tot mîngîia pe obrăjori. În cele din urmă se depărtă cu pas hotărît. Am stat locului ascultînd cum scrîșnește gheața sub picioarele lui. Cînd trecu de marginea satului întoarse de cîteva ori capul și-și luă pentru totdeauna rămas bun de la noi.

După ce Tora-san ne părăsi casa, boierul începu să-se abată din cînd în cînd pe la noi. Părea mulțumit, iar eu fui nevoită să mă supun din nou poftelor lui.

Se vede că tata căpăta cîte ceva de la boier după fiecare vizită pe care ne-o făcea, pentru că începuse să-i facă și mai multe temenele și nu știa cum să-i mai intre în voie. Pe vremea aceea, doar, pînă și cincizeci de *sene* [1] erau mare lucru pentru un țăran. În afară de aceasta familia noastră pierduse un muncitor și tata o scotea greu la capăt cu treburile gospodăriei.

— Trăiești cum s-o brodi, nu așa cum ai dori... Ce să zic, strașnic mai muncea Torao... a scăpat vorba de cîteva ori tata cînd vorbea cu mama.

Scroafa adusă odinioară de Tora-san fu vîndută. Cotețul rămas gol fu prefăcut de tata în cămară pentru legume. Acum familia noastră nu mai era legată prin nimic de Tora-san. Într-o zi se abătu pe la noi Hemekin, care ne spuse că Tora-san se înapoiase la ai săi, dar neputînd să rămînă acasă, plecase la oraș. Se făcuse salahor. Îi trimitea prin Hemekin o jucărie lui Esio; se vede că nu-și putea uita fiul.

[1] Monede divizionare japoneze. O sena = 1/100 ieni.

7

În primăvara următoare, familia mea se găsi în mare impas, așa că fui vîndută unui bordel.

Lucrurile mergeau peste tot din ce în ce mai prost. Tata îmbătrînea repede, îl lăsau puterile. Alți bărbați în casă nu mai aveam să lucreze pămîntul ca lumea. Pe sprijinul boierului nu ne puteam bizui, așa că tata n-avu încotro, trebui să mă ducă în oraș și să mă vîndă.

Viața în bordel nu mi se păru de fel grea. Era mult mai bine ca în sat. Mîncam pe săturate, n-aveam griji și de n-ar fi fost părinții și Esio aș fi putut s-o duc așa, mult și bine.

Un singur lucru mă întrista: eram despărțită de Esio. Băiețelul semăna din ce în ce mai mult cu taică-său. Am început să mă gîndesc la Tora-san tot mai des.

Masudzin, boierul nostru, trecea pe la mine și după ce am ajuns la bordel. Avea o fabrică în oraș și deseori, venind pentru afaceri, dormea la mine, cu toate că se spunea că are o ibovnică foarte frumoasă.

8

După multă vreme, tocmai cînd mă așteptam mai puțin, mi-a fost dat să-l întîlnesc pe Tora-san.

Tata veni într-o zi și-mi spuse că Esio e foarte bolnav. Răcise și avea aprindere la plămîni. Am plecat înnebunită în sat. Cînd am ajuns acasă, fiul meu trăgea să moară. Zăcea, gemînd de-ți rupea inima. Doctorul bănuia că ar fi atins de o boală numită „meningită".

L-am rugat pe tata să-i dea îndată o telegramă lui Tora-san. Amintindu-și de boierul nostru, el clătină din cap. Dar eu tot m-am încumentat și i-am trimis; tatăl trebuia să-și vadă fiul, poate va fi ultima lor întîlnire. Nu știam prea bine unde se află Tora-san, așa că i-am trimis telegrama la părinți. El o primi în scurt timp și veni în grabă, a doua zi, seara, tîrziu. Esio nu mai deschidea ochii și gemea încetișor.

Tora-san îi adusese o jucărie, un automobil mic care, dacă-l întorci cu cheia, începe să alerge și să zbîrnîie... Odată, pe cînd Tora-san era încă la noi, într-o zi de sărbătoare, îl legase în spate pe Esio și plecase cu el la plimbare. Văzînd pe tejgheaua unui negustor o mașinuță la fel cu

asta, copilul îl rugase să i-o cumpere, dar el nu avusese cu ce. Esio se mîhnise, plînsese şi făcuse nazuri. Se vede că Tora-san îşi amintise de această întîmplare.

Esio muri în seara zilei următoare. Punîndu-i la cap mica maşinuţă roşie, Tora-san plînse multă vreme. Înainte de revărsatul zorilor plecă însă, deoarece dimineaţă trebuia să-l înştiinţăm pe boier despre moartea copilului şi cine ştie ce am mai fi păţit dacă ar fi aflat că Tora-san e la noi.

9

De abia atunci a aflat Tora-san că sînt la un bordel din oraş. El nu mai era salahor, intrase muncitor la o uzină.

Într-o zi, pe la începutul primăverii, Tora-san veni la mine şi, ca oricare dintre vizitatori, rămase toată noaptea. Eram nespus de fericită. De la moartea lui Esio, ţineam mai mult la Tora-san.

Rămăsese tot sfios, se temea pînă şi de bătrîna care sta în pragul casei. Mai tîrziu, mi-a spus că nu fusese încă niciodată la bordel şi că, pînă s-a hotărît să intre, s-a plimbat de vreo zece ori pe dinaintea casei, făcîndu-şi curaj.

Tora-san voia de mult să mă vadă. Ca să o poată face, răbda adesea de foame, ca să pună cîte ceva deoparte. Venea la mine cam o dată la două luni. Intr-un rînd mi-a adus o bucată de stambă ieftină ca să-mi împodobesc chimonoul. Eu nu primisem daruri de la nici unul din clienţi, aşa că m-am bucurat foarte mult. Tora-san mă privea mirat, ochii începură să-i strălucească.

— Ce lucru îţi doreşti tu mai mult în clipa asta ? mă întrebă el.

După ce mă gîndii o clipă, îi răspunsei : Un şorţ alb cu pieptar...

La noi în sat nu se purtau şorţuri din astea, cu pieptar, albe ca neaua, croite ca în Europa. Femeile de la ţară purtau, ca şi-n trecut, şorţuri scurte. In ultima vreme însă, văzusem la bordel tot mai multe şorţuri din astea albe cu pieptar. Clienţii nu-i primeam îmbrăcate cu ele, dar le puneam cînd dereticam sau vedeam de gospodărie. Ciudat lucru mai e şi moda. Ţi se pare că tot ce e la modă e frumos, de n-are pereche. Îmi doream şi eu nespus un şorţ din acestea, dar, de cumpărat n-aveam cu ce-l cumpăra. Printre clienţii mei nu era nici unul căruia să-i pot cere

bani. Iată ce m-a făcut să-i vorbesc de şorţ lui Tora-san.

— Un şorţ cu pieptar ? Cît costă unul ?...

Se vedea pe faţa lui Tora-san că e încurcat. Mi se făcu milă de el, aşa că adăugai în grabă :

— Nu, Tora-san, lasă... Nu vreau să cheltuieşti pentru mine

10

După această vizită, Tora-san nu se mai ivi multă vreme. Iată că într-o zi, însă, am fost chemată la poliţie, unde dădui cu ochii de el. Mi s-a spus că Tora-san a fost arestat pentru furt. Încercase să fure dintr-un magazin un şorţ alb cu pieptar...

— Iartă-mă că... te-am făcut de ruşine. Am greşit faţă de tine... iartă-mă...

Tora-san lăsă capul în piept şi din ochi începură să i se rostogolească lacrimi. Niciodată nu-mi fusese mai drag ca-n clipa aceea. Dacă n-ar fi fost de faţă şi străini, aş fi alergat la el şi l-aş fi cuprins în braţe, l-aş fi strîns tare, tare, din toate puterile.

Tora-san a stat un timp în arestul poliţiei, apoi i-au dat drumul fără să-l judece. Am aflat

că a venit fratele lui mai mare şi l-a luat acasă, la ţară.

De atunci n-am mai ştiut nimic de Tora-san. Eram foarte neliniştită din pricina lui, dar n-am mai putut afla nimic altceva. Într-o zi a venit la mine un om care lucra la aceeaşi uzină la care fusese şi Tora-san. I-am cerut veşti despre el, dar mi-a spus că nu mai lucrează acolo.

11

Cînd a început războiul, bordelul s-a închis. Am fost trimisă la muncă într-o uzină din oraş. Curînd după aceea tatăl meu s-a îmbolnăvit şi am fost nevoită să mă întorc pentru un timp acasă. Mama mi-a povestit atunci ce aflase de la Hemekin despre Tora-san, zicea că plecase întîi la Tokio, unde lucrase într-o uzină, apoi fusese luat în armată, şi trimis undeva, departe.

12

În sfîrşit, războiul a încetat. Uzina noastră s-a închis şi am fost trimisă acasă. După atîta vre-

me, m-am apucat din nou de muncile noastre obişnuite la ţară.

Tatăl meu fiind paralizat, stătea mai mult în pat, aşa că îl înlocuiam eu în toate. Pe atunci preţul orezului, al grîului şi al legumelor era încă ridicat şi spre mirarea noastră ne mergea bine. Ne bucuram că, în sfîrşit, se aşezase lumea. Ne-a mirat însă pe toţi, că la primele alegeri de după război, moşierul Masudzin, stăpînul şi ocrotitorul nostru, a intrat în parlament. Se spunea că cel care-l concura fusese înlăturat şi toată influenţa şi puterea de care se bucura în judeţul nostru trecuse în miinile lui Masudzin.

Tatăl meu se bucură :

— Oricum, stăpînul nostru este un om minunat. Acum are să ne meargă şi nouă bine...

Uimitor era mai ales faptul că tata a cumpărat iar un porc.

Curînd au început să guiţe din nou purceii în coteţul nostru. Tata i-a vîndut pe un preţ de cîteva ori mai mare decît cel dat pe scroafă.

Familia noastră lua întotdeauna în arendă de la Masudzin, ca la vreo cinci tani de pămînt, acum însă, am putut cumpăra acest lot. Aşa am devenit ţărani de sine stătători. Tata nu a fost

atît de bucuros în viaţa lui. Încă înainte de a cumpăra pămîntul, nu vorbea decît despre aceasta.

— N-am trăit degeaba atît amar de ani... Acum sînt şi eu proprietar...

Pe la sfîrşitul anului însă, tata muri.

Nici în lume lucrurile nu s-au orînduit aşa cum crezuserăm noi. Viaţa bună n-a ţinut mult timp, curînd preţurile produselor agricole au început să scadă cu repeziciune. Purceii să se ieftinească. Cum învăţasem însă multe în urma celor păţite în trecut, am vîndut în grabă purceii cu scroafă cu tot. Şi, într-adevăr, curînd au început, din nou, să plutească pe rîu purcei morţi de foame.

Din cauza impozitelor şi a dijmelor prea mari, viaţa ţăranilor a ajuns mai grea ca oricînd. Mie şi mamei ne mergea cît se poate de rău : ce puteau face două femei singure ? Nu aveam în casă nici un bob de orez, mai că muream de foame. Masudzin, stăpînul şi ocrotitorul nostru, se ocupa acum de treburi atît de însemnate, încît nici că mai băga în seamă pe dijmaşii lui.

— Unde o fi Tora-san ? mă întrebam eu din ce în ce mai des.

13

Se făceau iar alegeri şi boierul nostru, Masudzin, începu din nou să intre din casă în casă, pe la toţi ţăranii. Satul era acoperit de zăpadă şi la fiecare pas se afunda în cîte un troian.

Familia noastră îl sprijinise întotdeauna, pusese în urnă numai bileţele cu numele lui.

Intr-o dimineaţă geroasă de iarnă m-am dus după apă. Lîngă fîntînă, văzui un om cu faţa luminată de un zîmbet de bucurie. Nu l-am recunoscut îndată. Purta manta soldăţească şi o bonetă trasă pe urechi. In mînă ţinea un pachet de beţişoare aromate pentru afumat. Inima mi-a zvîcnit năvalnic şi l-am privit din nou. Da, el era, Tora-san.

— Tora-san !

— De cîtă vreme nu te-am mai văzut, Ito !

— Tora-san ! Eşti viu ? Am auzit că ai fost la război.

— Da. Astă-primăvară m-am întors din prizonierat... din Siberia.

— Aşa ? Şi acum unde eşti ?

— La Tokio. Curînd vor fi alegeri şi am fost trimis aici, fiindcă sînt de prin partea locului...

— Şi la Tokio ce faci ?

— Muncesc la uzina la care am mai lucrat...

Inima mi se strînse de durere.

— Va să zică... te înapoiezi la Tokio ?

— Plec mîine în zori. Am fost la mormîntul lui Esio. E adevărat că a murit tata ?

— Da...

— Trebuie să o duci greu, aşa singură...

In prima clipă împietrisem parcă, după aceea însă m-am năpustit spre casă.

— Mamă ! A venit Tora-san ! strigai din prag.

Mama era răcită şi stătea în pat. Mă întrebă speriată :

— Cine ? Cine spui că a venit ?

Tora-san dădu bună ziua mamei şi puse beţişoarele de afumat pe altarul cel mic din casă. Apoi se aşeză lîngă vatră şi bău ceai cu noi.

— Drept să vă spun, am venit cu o rugăminte, zise.

Tresării şi mă uitai la el. Tora-san nu mai semăna de fel cu cel de odinioară.

Inainte, izbuteai cu greu să înţelegi ce spune, abia deschidea gura de sfios ce era, acum însă, avea o voce foarte puternică.

— Uite despre ce este vorba : găzduiţi-mi peste noapte doi tovarăşi din echipa culturală. Au treabă prin regiunea aceasta şi nu cunosc pe

nimeni în satul vostru. Îi puteți culca pe o singură saltea. Au adus orez și tot ce le trebuie. Dar n-au unde să înnopteze!

— Adu-i. Rămîi și tu la noi, Tora-san?

— Nu, eu plec cu unul din tovarăși într-alt sat. La voi o să doarmă un bărbat cu nevastă-sa. Ei, acum sînt liniștit. Vă mulțumesc.

Mă uitai din nou la Tora-san. El să fie? Tora-san cel dinainte nu privea țintă în ochii oamenilor.

— Ce-i aceea, o echipă culturală?

— Vino astăzi în casa unde vă adunați de obicei. Am să vă cînt.

— Ai să cînți? Tu? În fața tuturor?

— Da, în Siberia am învățat să cînt la acordeon. Vino să mă asculți. Mă descurc destul de bine.

Mi se părea că visez. Patru ani încheiați am trăit cu Tora-san, dar nu l-am auzit niciodată îngăimînd măcar în barbă o frîntură de cîntec.

— Te-ai schimbat cu totul, Tora-san, îi spusei oftînd fără voie.

El rîse.

— Da, m-am schimbat. În Siberia m-am născut parcă pentru a doua oară. De aceea socotesc acum că viața e o bucurie. Cu cît am mai multe

greutăți de înfruntat, cu atît sînt mai voios.

În jurul ochilor lui Tora-san pielea se încreți ușor. Îmi amintii de ochii lui Esio și-l întrebai:

— Tora-san! Ai mai avut copii?

Rîse cu hohote, cu gura pînă la urechi.

— Proasto, un bărbat poate face copii singur?

— Așa? Va să zică ai fost toată vremea singur? Și de ce nu ți-ai luat nevastă?

— Nu-mi arde de asta... spuse el, fără să se oprească din rîs.

Se sculă grăbit de pe scaun, își așeză hainele și mormăi:

— Va să zică ne-am înțeles. O să-i găzduiți... vă rog.

Și cu aceste cuvinte ieși repede din casă.

14

În ziua aceea mi-a mers totul pe dos. Uitam ba de una, ba de alta, le făceam toate anapoda. Întîlnirea cu Tora-san parcă mă zăpăcise.

Ninsoarea, care începuse să cearnă în zori, se înteți către seară. Începu să bată vîntul iar seara

se porni viscol. Mă temeam că din pricina aceasta lumea n-o să se ducă la adunare.

Cînd începu să înnopteze, se împărțiră invitații pe la toate casele: „A sosit echipa culturală a partidului comunist. La ora cinci va da un spectacol de cîntece și dansuri. Vă rugăm să veniți!" Un necunoscut, nins din cap pînă în picioare, ne aduse și nouă una.

Cînd am sosit în casa unde ne adunam de obicei, am găsit-o plină de lume. Mi-era rușine, așa că mă așezai în fund de tot, să nu fiu văzută. Dar iată că apăru Tora-san. Mă cuprinse frica, începui să tremur ca scuturată de friguri. Tora-san își trecu peste umăr cureaua acordeonului. În spatele lui stăteau un bărbat și o femeie, tineri amîndoi

— Prieteni! începu Tora-san. Odinioară am trăit în satul acesta și m-am bucurat de ospitalitatea voastră. Mă numesc Hasimoto Torao. Anul trecut m-am înapoiat din Siberia, unde am fost prizonier și iată acum am venit din nou la voi. Vă rog să mă ascultați cu luare-aminte și bunăvoință...

În încăpere se iscă un zgomot ciudat.

— Nu se poate! Asta să fie Tora-san, fostul bărbat al lui Ito? se mirau oamenii.

Cineva bătu din palme.

— În Uniunea Sovietică am învățat să cînt la acordeon. Am să vă cînt un cîntec japonez. Se numește *Cîntecul porcului*. Cum așa? Ce fel de cîntec o mai fi și ăsta? Veți vedea îndată.

Răsunară aplauze puternice. Nu știu de ce, dar m-am simțit deodată atît de stînjenită, că aș fi vrut să mă fac nevăzută sau să intru în pămînt. Mi se strînse inima.

Tora-san începu să cînte:

Prieteni, dați-mi ascultare!
Eu sînt un porc cu faimă mare!
Dar nu-s cu sufletu-mpăcat,
Căci nu pricep ce s-a-ntîmplat!
Guiț! Guiț!

'Nainte, tînăr cînd eram,
O sut' de chile cîntăream.
Pe-atuncea ar fi dat oricare
Pe mine preț șase miare!
Guiț! Guiț!

La voi, pe-atunci duceam trai bun
Mă îngrășam... ce să mai spun
Și fără trud-am reușit
Să mă îngraș necontenit.
Guiț! Guiț!

Dar prețu-mi ce crezi c-a făcut?
La cinci miare a scăzut.
Și asta nu-nțeles-am eu
De ce să scadă prețul meu?
Guiț! Guiț!

Eu și mai mult m-am îngrășat,
Cincizeci de chile-am mai luat.
Prieteni, ce rușine mi-i
Azi prețul meu e patru mii!
Guiț! Guiț!

Răsunară hohote de rîs. „Așa e, așa e! Chiar așa!“ strigau oamenii.

Din zi în zi m-am îngrășat
Dar prețu-mi scade ne-ncetat,
Osînza-n straturi se așează
Dar ienii se împuținează.
Guiț! Guiț!

Nutrețu-n preț într-una crește
Pe cînd al meu, mereu descrește.
Stăpînu-i tare necăjit
Și duc un trai nefericit.
Guiț! Guiț!

Prieteni, după cum vă spui,
În lume-orînduială nu-i
Și azi cu ochiul meu porcesc
Pe oameni altfel îi privesc.
Guiț! Guiț!

Mai bine-zis, ce e porcesc
Într-alt fel astăzi eu privesc!
Guiț! Guiț!

Mă năpustii în uliță, fără să-mi pese că îmbrîncesc oamenii. Nu voiam să mă vadă lumea plîngînd. Alergam prin zăpadă buimacă. Lacrimile îmi șiroiau pe obraz, dar nu le puteam opri. De departe îmi ajungeau la urechi sunetele cîntecului și hohote puternice de rîs. Gonii și mai repede, alergînd ca o nebună, către casă.

15

Ninsoarea și vîntul se întețeau. Se porni o vijelie cumplită. Nu-mi amintesc nici cît timp a trecut, nici ce am făcut în seara aceea. Credeam că o să înnebunesc.

Deodată ușa se deschise cu zgomot. Sării în picioare. În casă intrară trei oameni îndoiți din șale din pricina vîntului și albi de zăpadă din cap pînă în picioare. Cei doi tineri pe care îi adusese Tora-san la noi se apropiară de vatră.

— Vă rog să ne iertați că vă supărăm... rostiră ei cuviincioși.

Tora-san se aşeză lîngă vatră şi bău cu noi ceai.

— Va să zică şi de astă dată am să am de furcă cu Masudzin al vostru. Se vede că ne-a fost scris să fim duşmani de moarte. Atît că lupta va fi acum mai interesantă, rîse Tora-san. Apoi se ridică, se apropie de patul mamei şi îşi luă rămas bun de la ea.

— Rămîneţi sănătoasă. Aşa, totul o să fie bine...

Tora-san îşi puse grăbit mantaua lui soldăţească. Sări în picioare:

— Unde te duci pe viscolul ăsta? Rămîi, Tora-san...

— Nu, am făgăduit că voi fi astăzi în satul vecin...

Deschise uşa şi ieşi în uliţă. Mă repezii pe urma lui.

— Tora-san, mai vii?

Fără să-mi dau seama îi sărutai mîinile. Mă podidiră lacrimile.

— Acum nu pot rămîne, dar am să mai dau pe aici. Şi privindu-mă în ochi: La revedere.

Pînă să mă dezmeticesc, plecă în fugă mistuindu-se în viscol.

Am rămas împietrită. Apoi am oftat de parcă

mi-aş fi luat rămas bun de la viaţă: „Tora-san!" şi gonii desculţă prin volbura care urla. Nu mă mai puteam stăpîni.

— Tora-san! Tora-san! îl strigam eu plîngînd în hohote. Alergam după Tora-san uitînd de toate.

PINA CIND ?

1

Nu, acelea nu erau vremuri obişnuite!

Zilele se scurgeau greoi, pline de nelinişte. Războiul era în toi. Dar pînă şi în acele timpuri erau clipe cînd în unele case, în unele familii, domnea liniştea şi ordinea.

Omului nu-i este dat să ştie nici ce-o să i se întîmple peste o oră, şi în dimineaţa asta, nimeni din casa lui Matzuta Ogava nu se gîndea că-l paşte vreo nenorocire.

Iukiko, o fetiţă de şase ani, fiica lui Ogava, se apropie în fugă de măsuţa de toaletă, aşezată într-un colţ al verandei. Fetiţa trage la o parte învelitoarea de mătase brodată, cu care mama ei acoperea oglinda, şi se aşază în faţa

măsuţei. Iukiko îşi priveşte ţintă chipul în oglindă, stînd atît de aproape încît şuviţele de pe frunte ating faţa cristalului. Ei da, părul de pe frunte crescuse prea mult. Iukiko trage repede sertarul şi cu mîna ei mică înhaţă o foarfecă mare şi strălucitoare.

Fetiţa e singură. Din bucătărie se aude clipocitul apei : mama spală vasele rămase de la prînz. Tata nu se vede, de bună seamă că e in camera de sus, de la etaj. Iukiko aude vocea lui Itta, fratele ei mai mare, care se joacă cu copiii vecinului în grădina lor, dincolo de gard.

Iukiko îşi începe treaba : se apucă să-şi tundă părul de pe frunte. Fără să-şi ia ochii din oglindă îşi apropie foarfeca de păr, dar în oglindă se răsfrînge totul anapoda şi Iukiko nu izbuteşte să prindă şuviţele buclucaşe şi foarfecele nu face decît s-o necăjească, lunecîndu-i pe frunte. In cele din urmă însă, Iukiko izbuteşte să-şi facă gustul şi două-trei şuviţe retezate cad pe genunchii ei rotunzi şi goi. Din bretonul îngrijit de adineauri, pe fruntea fetiţei a rămas un moţ ciuntit.

Se aude un zgomot de parcă cineva ar fi sărit peste gard, apoi scîrţiie portiţa. E Itta, băiatul de vreo nouă ani, care s-a întors. Işi priveşte sora, căscînd nişte ochi mari şi rotunzi de uimire.

— Iarăşi te ţii de pozne, Iukiko ? şi dintr-o săritură e lîngă măsuţa de toaletă şi smulge foarfeca din mînuţa micii Iukiko. Mamă, ia te uită ce ispravă a făcut iarăşi Iukiko ! O cerţi, o cerţi, dar ea stă într-una în faţa oglinzii şi se ţine de pozne.

— Dă-mi foarfeca, Itta, se rugă Iukiko. Imi tund părul !

— Tu nu te pricepi ! Ai să ţi-l ciunteşti de-au să rîdă toţi de tine ! Ah, auzi-l pe tata ! Vine ! Ţi-arată el ţie !

— Mi-a crescut părul, ce !... şi-mi cade în ochi... Dă-mi foarfeca, dă-mi-o !

Matzuta se apropie de copii. Poartă un chipiu milităresc şi jambiere. Din bucătărie se aude într-una clipocitul apei şi tocatul cuţitului : mama roboteşte ca de obicei şi are atîtea pe cap încît nici nu le poate dovedi pe toate.

Este ora cînd oamenii sînt mai liniştiţi ; în acest timp al zilei nu sună alarma şi nu sînt atacuri aeriene.

Matzuta îngenunche în faţa fetiţei.

— Iukiko, ţi-am făgăduit doar că te voi tunde eu astă-seară. Crezi că-ţi poţi tăia singură pă-

rul? Vezi ce-ai făcut? Uite cum ți l-ai ciuntit! își dojenește el fata, mîngîind-o pe creștet.

In odaie intră Kadzua, mama, care-și șterge mîinile cu un prosop.

— Ce-i asta, Iukiko! Of, Doamne, cum o lași o clipă singură a și înhățat pudra sau crema. Mama crede că ea se joacă liniștită și cînd colo pozna e gata. Cît e ziulica de mare nu face decît să stea în casă și să se țină de drăcii!

Mama acoperă repede oglinda, ia foarfeca din mîna lui Itta și după ce-o pune la loc, închide bine sertarul.

Kadzua e o femeie de vreo treizeci de ani, puțin prea împlinită pentru vîrsta ei, cu gropițe la încheieturile mîinilor dolofane. Ochii îi rîd chiar atunci cînd își ceartă copiii. Iar acum, acești ochi frumoși în care citești o dojană duioasă — sînt ațintiți asupra soțului.

— N-ai grijă nici de nevastă, nici de copii. Alți bărbați sapă adăposturi, plivesc grădina, ajută la treburile casei în timpul liber, dar ție nici că-ți pasă. Tare mi-e greu să le răzbesc pe toate, iar tu nu-ți găsești timp nici să tunzi copilul...

— Vai de mine, iată că am primit și eu o săpuneală!... Doar știi și tu, Kadzua, că trebuie

să sap toată ziua la tranșee și să am grijă de grădina de zarzavat a spitalului. Nu pot să mă rup în două... Iar pe fetiță am s-o tund chiar în seara asta.

Matzuta era farmacist la spitalul orașului. Cînd suna alarma, trebuia să alerge la farmacie fie că era zi, fie că era noapte. In ultimele luni ale războiului, oamenii trăiau într-o veșnică încordare fiind în orice clipă expuși primejdiei. Se întîmpla că uneori Matzuta abia apuca să pună piciorul în pragul casei sale, că iarăși suna alarma și alerga din nou la spital. Intr-adevăr, nu putea s-o ajute pe soția sa care purta pe umeri toată povara gospodăriei. Gîndul că adăpostul pe care începuse să-l sape lîngă casă tot nu e terminat n-o neliniștea numai pe Kadzua, ci-l îngrijora și pe el. Kadzua dorea ca adăpostul să fie făcut în chip de tunel, cu două ieșiri și cu un acoperiș solid — și spunea asta mereu soțului ei. Dar n-aveau cu ce să facă o astfel de construcție. Matzuta se gîndea și el la un adăpost solid, dar nu avea nici bani pentru materiale, nici timp. Afară de asta, în adîncul sufletului său Matzuta socotea că în timpul războiului nici un adăpost nu poate fi cu adevărat sigur.

Aşa că Matzuta se simţea tare prost, cînd îl învinuia nevastă-sa că nu-i pasă de familie. Oare dacă făcea un adăpost contra atacurilor aeriene sau săpa grădina îşi dovedea mai bine dragostea faţă de soţie şi de copii? Aşa gîndeşte Matzuta. Dar, deşi ştie prea bine că nici un adăpost nu te poate apăra, trebuie totuşi să-l sape ca să arate că şi el se îngrijeşte de familie. De aceea Matzuta răspunde zîmbind:

— Azi am să mă apuc de adăpostul nostru. Dacă sap în fiecare zi cîte puţin, nici nu bag de seamă cînd e gata. Ai să-mi ajuţi Itta?

— Bineînţeles, tată! răspunde repede băiatul.

— Nu trebuie să te apuci chiar acum de adăpost. Ţi-ai pierdut toată noaptea la spital şi te-ai întors abia în zori. Nici n-ai apucat să te odihneşti... Lasă că te apuci de el altă dată... Iar acum du-te mai bine de te culcă puţin, auzi?

Privirile li se întîlnesc. Matzuta rîde, privindu-şi poznaş soţia.

— Ce tot spui, acum e timp de dormit?

Tatăl şi băiatul intrară în grădină. Kadzua ieşi în urma lor.

— Cum de nu ţi-e ruşine... Nu m-am gîndit la asta, îi striga ea soţului, aplecîndu-se peste parmalîc.

Tatăl şi fiul săpau de zor. Deodată, Matzuta îşi privi ceasul.

— Oho, a şi trecut de opt! E timpul să plec la slujbă.

— Te conduc, tată.

— Mă conduci în fiecare dimineaţă... Nu ţi s-a urît?

— Ce tot spui, tată! Am nouă ani, iar tu în tot acest timp n-ai stat cu noi decît trei ani. Ascultă, tată, dacă te vor lua din nou în armată, nu-i aşa că nu te vor mai trimite departe de Japonia? Ştii, tare greu o mai ducem fără tine.

Porniră agale către terasamentul căii ferate. Din urmă, îi ajunse Iukiko, gătită cu o rochiţă scurtă, de culoare roz.

— Merg şi eu cu voi. Itto, de ce pleci cu tata şi nu mă chemi şi pe mine? Iukiko o să plîngă.

— Tu te tunzi singură! Iar noi nu luăm fetiţe cu părul ciuntit, rosti dispreţuitor Itta, privindu-şi surioara.

Iukiko se agăţă de mîna tatălui. Picioruşele mici şi vînjoase, încălţate cu nişte ghete de lac roşu, prinseră să calce grăbit, pentru că fetiţa nu voia să rămînă în urmă. Pentru copii nu era bucurie mai mare decît să fie aproape de tatăl lor. În timpul războiului cu China, Matzuta fusese

de două ori chemat sub arme, iar atunci cînd a început războiul din Oceanul Pacific, el petrecu pe front aproape trei ani, apoi fu demobilizat și se întoarse acasă. Nu trecuse nici un an de cînd se întorsese la Kadzua, cînd fu mobilizat din nou. Pe atunci aveau un singur copil. Iukiko se născuse după plecarea tatălui. Ea împlinise trei ani, cînd tatăl se înapoie acasă. Și n-apucase să împlinească pe cel de-al patrulea cînd tatăl a plecat din nou. Abia anul acesta, în ianuarie, Matzuta se înapoiase din nou la ai lui. Din cei șase ani cît avea acum, Iukiko petrecuse cu tatăl numai șapte luni, dar era la vîrsta cînd copiii înțeleg dragostea părinților.

— Tată, nu-i așa că deseară mă vei tunde ? Pe nenea frizerul l-au omorît în război, așa că nu mai e de găsit, spuse cu tristețe Iukiko, privind de jos în sus făptura voinică a tatălui ei.

— Bine, bine, am să te tund.

— Nu-i așa, tată, ai să mă tunzi negreșit ?

— Negreșit !

Ajungînd la calea ferată, Matzuta își luă rămas bun de la copii. Dincolo de terasament, începea o cărare: drumul cel mai scurt pînă la spital.

— Iată, am ajuns. Duceți-vă acasă. Mai departe nu puteți merge. Mă tem să nu înceapă bombardamentul.

— Ia-mă cu tine, tată, se rugă Iukiko.

— Ne urcăm cu tine numai pînă sus pe terasament. Vrei, tată ? spuse Itta.

Se auzi un țăcănit de roți, un tren care se apropia. O locomotivă mare, neagră, trăgînd un șir nesfîrșit de vagoane, gonea pe șine. Matzuta trecuse linia și cobora terasamentul. Copiii priveau de jos, prin spațiile dintre roțile vagoanelor, voind să-și mai vadă o dată tatăl.

— La revedere, tăticule. Drum bun ! La revedere, tăticule ! Și deodată, dincolo de vagoanele negre, care goneau prin fața lor, în depărtare, izbucni o flacără verzuie, stranie și orbitoare, Itta, instinctiv, o strînse la piept pe Iukiko.

— Ce-o fi asta, Doamne, nu cumva a luat foc locomotiva ! rosti el fără să vrea.

Nu apucă să sfîrșească vorba, cînd tot văzduhul se cutremură de un zgomot înspăimîntător. O putere nevăzută îi trînti pe copii la pămînt, aruncîndu-i sub terasament.

Zăcură așa mult timp, fără cunoștință, amețiți de explozie.

2

Orașul era în flăcări. Kadzua și copiii, fugind de foc petrecură întreaga noapte lîngă rîu, sub un pod de la marginea orașului. Nu dormiseră aproape de loc. Fața și mîinile lui Kadzua erau acoperite de arsuri, pe care și le făcuse căznindu-se să iasă de sub dărîmăturile casei în flăcări.

— Sînteți siguri că l-ați văzut într-adevăr pe tata că a coborît de pe terasament și a avut timp să se depărteze puțin? își întreba ea necontenit copiii, pînă cînd, în cele din urmă, le spuse că se va duce să-l caute.

Se crăpa de ziuă. În lumina lăptoasă a zorilor, începeau să se zărească morții care zăceau pe malul nisipos al rîului și sub pod. Oameni plini de sînge, într-atît de desfigurați că nu-i mai puteai recunoaște, se tîrau pînă la rîu, cădeau la marginea apei și-și dădeau sufletul.

— Mi-e frică, mamă... Nu pleca, se tînguia cu lacrimi în ochi Iukiko, agățîndu-se de maică-sa. Fetița era atît de înspăimîntată, atît de zăpăcită, încît nici să plîngă nu mai putea.

— Mă duc să-l caut pe tata. Așteptați-mă aici și nu plecați nicăieri! Kadzua își privi băiatul,

dîndu-i parcă în grijă surioara mai mică. Femeia avea pleoapele umflate și ochii ei păreau niște crăpături înguste.

Se îndepărtă și începu să urce malul abrupt al rîului.

— Mamă! strigă Iukiko și izbucni în plîns lipindu-se de fratele ei.

— Nu plînge, Iukiko, nu plînge, auzi tu? Dacă plîngi nu mai vine tata, încercă Itta să-și împace surioara.

Kadzua se întoarse în mai puțin de o jumătate de oră.

— Nu e chip să te apropii. În centrul orașului, toate sînt atît de încinse încît nici piciorul nu-l poți pune pe pămînt.

Cea de a doua noapte, mama și copiii o petrecură sub același pod. Iar în jur, cădeau și mureau neîncetat alți oameni. În zori, Kadzua plecă din nou în oraș. Ea se înapoie, către seară, tot singură.

— Dar tata unde e? întrebă Itta.

— Tata nu e...

— Ai fost pe acasă? Nu e nici pe acasă?

— Casa a ars pînă-n temelii. Tata nu e nicăieri. Am fost și acolo unde l-ați văzut ultima oară. Peste tot sînt numai oase, o grămadă de

oase... Ale cui or fi, nu știu! N-are a face... Am adus cîteva din ele... Spitalul a ars și el. Am fost și acolo... Am întrebat de tata, dar nu l-a văzut nimeni. Cîtă omenire a pierit! Aproape nimeni n-a scăpat...

În dimineața următoare, Kadzua plecă din nou în oraș. Ea ajunse pînă la străzile din centru. La drept vorbind, n-avea nici un rost să-l caute acolo pe Matzuta, căci bomba explodase chiar în acel loc. Pe atunci locuitorilor nici nu le trecea prin minte că, după explozia bombei atomice, totul în jur păstrează încă, timp de cîteva zile, efecte radioactive ucigătoare. Oameni cu răni ușoare, veniți aici să-i caute pe cei dragi, se îmbolnăveau din cauza radiațiilor și mureau. Dar de unde puteau ei s-o știe?

În cea de a patra zi, Kadzua își simți tot corpul cuprins de o oboseală de moarte. Se simțea atît de istovită, că nu izbutea să pornească din nou în căutarea soțului.

— Mămico, mi-e foame, scîncea Iukiko.

— Știu, dragul meu, dar cîtă vreme arde orașul va trebui să răbdăm, n-avem ce face. Lasă că plecăm la bunicul. Ce neliniștiți trebuie să fie, s-or fi gîndind că am pierit și noi.

„N-avem ce face“, spusese Kadzua și într-adevăr, aceste cuvinte arătau, mai bine ca orice, situația în care se aflau. Trebuiau să se reîntoarcă în satul natal... La acest gînd, Kadzua simți în suflet o durere de parcă i s-ar fi redeschis răni vechi, de mult vindecate.

Kadzua și Matzuta se născuseră într-un sat de pe insula Etadzima, unde în anii războiului se afla în școala militară navală. Kadzua era fiica unui preot de țară sărac, împovărat de o familie numeroasă. Părinții lui Matzuta Ogava munceau pămîntul și se ocupau și cu pescuitul. De altfel pe insula Etadzima nu se cultivă orez, așa că întreaga avere a familiei Ogava se reducea la o mică plantație de mandarini și o grădină de zarzavat așezate pe coasta muntelui. Bătrînii Ogava se mutaseră din Etadzima, deoarece tot terenul fusese luat de școala militară navală. Ei trăiau acum singuri, de cealaltă parte a muntelui, într-un sătuc de pe coastă. Aproape întreaga plantație de mandarini fusese rechiziționată în scopuri militare și părinții lui Matzuta, care înainte duceau o viață destul de îmbelșugată, sărăciseră. Pe Kadzua însă n-o înspăimîntă faptul că trebuie să se reîntoarcă în-

tr-o familie scăpătată; era deprinsă de mică cu sărăcia. Altceva o chinuia și o înspăiminta.

Unul din frații ei mai mari, Tațuiti, fusese nesupus la mobilizare. Primind ordinul de chemare, se ascunsese numaidecît. Asta s-a întîmplat pe vremea cînd se declarase război împotriva Chinei. Intr-o noapte întunecoasă, Tațuiti fură o barcă și trecu cu ea într-o insulă vecină, unde locuia logodnica lui, fata preotului care slujea în templul din localitate. Cîtăva vreme stătu ascuns în templu, sus de tot, sub acoperiș, dar autoritățile militare dădură curînd de urma lui. Apoi se zvonise că Tațuiti ar fi fost împușcat, dar nimeni nu știe dacă era sau nu adevărat. Un singur lucru era sigur: nimeni dintre rude nu-l mai văzuse de atunci pe Tațuiti și nu știe de soarta lui.

Pe atunci, Kadzua căsătorită fiind dinainte cu Matzuta Ogava, tocmai născuse pe Itto. Femeia își iubea nebunește copilul, însă bătrînii Ogava îi cereau lui Matzuta să se despartă de Kudzua lăsîndu-i copilul. Fapta lui Tațuiti aruncase asupra familiei acestuia o pată de neșters și bătrînii Ogava nu voiau să se dezonoreze păstrînd legături de rudenie cu sora unui dezertor.

— Ii sînt soț, și n-am să mă despart de Kadzua din pricina lui Tațuiti. Ne iubim și avem un fiu, răspunse Matzuta, refuzînd cu hotărîre să divorțeze. Peste șase luni, veni rîndul lui Matzuta să fie chemat sub arme. Fusese încorporat atunci pentru prima oară. Matzuta, cu o bandă roșie pe mînecă și cu sacul de campanie în mînă, plecase la debarcader însoțit de o mulțime de consăteni. Cîțiva dintre ei doriră să-l petreacă pînă la stația de cale ferată. Kadzua cu copilul în cîrcă stătea lîngă soț. In tîrgușorul Udzina se strînsese lume multă pe peron: flăcăi cu banderole roșii, rudele și prietenii acestora. Cu toate că Matzuta se silea să pară nepăsător, pe fața lui era întipărită frica. El se urcă în vagon și ieși la fereastră. Matzuta încercă să zîmbească soției și consătenilor lui, însă chipul lui era palid și zîmbetul chinuit, de parcă ar fi fost gata să izbucnească în lacrimi. Kadzua își dădu seama că soțul ei se pierduse cu firea. Nemaiputînd să rabde, femeia sări în vagon.

— Te voi conduce pînă la gara Hiroșima, spuse ea. Sirena sună strident și trenul porni. *„Bandazi, bandazi"* [1], îi strigau prietenii lui Matzuta, care stăteau la fereastră. *„Bandazi, ban-*

[1] Salut, salut.

dazi", răspundeau sute de glasuri de la toate ferestrele vagonului. Un zgomot asurzitor se rostogoli parcă pe deasupra peronului. Matzuta încercă neîncetat să zîmbească, dar capul îi dispăru de la fereastră, genunchii i se muiară şi se lăsă sleit pe banca vagonului. Kadzua, speriată, îl cuprinse în braţe şi sprijinindu-l cu umărul, încerca să-l susţină.

— Salută-i, salută-i! Fă-le semn cu mîna, auzi tu? şoptea ea la urechea soţului. Însă cei care-l însoţiseră la gară înţelegeau prea bine că pe Matzuta nu-l mai ţin picioarele de frică, de frică de moarte. Ei înţelegeau că-i este atît de frică, încît nu poate sta drept.

Kadzua vedea feţele consătenilor: unii dintre ei se stăpîneau cu greu ca să nu izbucnească în rîs, cînd femeia îşi sprijini soţul, vlăguit de frică, făcîndu-l să salute şi să-şi fluture mîna în semn de bun rămas, iar alţii cu feţele posomorîte şi cu o expresie de dezaprobare, priveau încruntaţi în altă parte. Pe atunci, Kadzua se gîndea mai mult la vorbele şi glumele pe care cei din sat le vor scoate pe socoteala soţului ei, decît la suferinţa chinuitoare de care era stăpînit Matzuta în clipa despărţirii. Pe atunci încă

ea nu o putea înţelege şi o mîhnea gîndul că soţul ei este slab de înger.

Povestea lui Matzuta, care plecînd pe front nu se putea ţine pe picioare de frică, dădu ocol satului şi pe socoteala ei se făcea mult haz. Bineînţeles că Matzuta nu săvîrşise o nelegiuire ca Taţuiti şi, cu toată frica, plecase totuşi să lupte, dar purtarea lui călca obiceiul de pe atunci, după care un bărbat plecînd pe front, trebuia să fie cît mai voios şi mai plin de curaj. Mulţi din consătenii lui Matzuta îl osîndeau şi se temeau ca purtarea acestuia să nu fie o pildă proastă pentru flăcăii care peste cîtăva vreme urmau să fie şi ei încorporaţi.

Purtarea lui Matzuta fiind osîndită, Kadzua era şi ea privită cu ochi răi şi iată că acum trebuie să-şi caute adăpost tocmai pe insula care-i trezea atîtea amintiri neplăcute. Trebuia să se înapoieze acolo zdrenţuită şi hămesită de foame împreună cu cei doi copii. Nu era deci de mirare că sufletul ei era strîns parcă în cleşte.

— Să mergem copii, o să fie bine... Itta, Iukiko, sprijiniţi-mă... Nu prea mă ţin picioarele... Nici eu nu ştiu de ce...

— Mămico, te voi ţine de mînă!

— Am să te duc în cîrcă, mamă, uite așa! Itta își trecu mîinile mamei pe după gît și în doindu-se sub povara trupului ei, clătinîndu-se, gata-gata să cadă, porni la drum.

3

Pe coasta muntelui care cobora în trepte, înverzeau plantațiile de mandarini. Aci, într-un ungher liniștit, se pitise cimitirul familiei Ogava.

În fața unuia dintre morminte, bunica Toki, Itta și Iukiko aprinseră bețișoarele de rășină și toți trei, cu mîinile împreunate, stăteau rugîndu-se și plîngînd. Iukiko nu înțelegea încă ce înseamnă moartea. Mormîntul care găzduia oasele tatălui, înghițise acum și trupul mamei. Dar în căpșorul lui Iukiko nu-și făcea de fel loc noțiunea de „moarte". Fetița nu putea crede că tăticul și mămica s-au dus pentru vecie. Ea își închipuia că, dacă în fiecare zi va veni așa ca azi la mormînt și se va ruga, tăticul și mămica se vor înapoia curînd.

— Oamenii spun că vor muri toți cei care au fost atunci la Hiroșima, vor muri toți pînă la unul... Dar voi, voi să nu muriți, dragii mei. Nu-i

așa că n-o să muriți? spunea bunica și lacrimile i se rostogoleau pe obrajii brăzdați. Ținînd strînși pumnii nepoților, bătrîna străbătea cu ei poteca plantației ce cobora pînă la poalele muntelui. Ajunși acasă, Itta și Iukiko plecară îndată pe malul golfului. Copiii intrară în apa care lîngă țărm era mică de tot și aplecîndu-se începură să culeagă scoici, apoi cu mîinile pline se înapoiară acasă. Bunica Toki, gîrbovită de bătrînețe, fierse scoicile.

— Vrei să duci scoicile la mormînt? Lasă că e timp și mîine... Altfel o să fiți amîndoi frînți de oboseală, spuse bunicul, oprindu-l pe Itta. Ochii băiatului se umplură de lacrimi.

— Bine, bine, duceți-vă! Dar vedeți de nu zăboviți! adăugă bătrînul.

Itta și Iukiko urcară din nou cărarea. Era spre seară și în oglinda azurie a mării se răsfrîngeau văpăile sîngerii ale asfințitului. Deasupra mormintelor umbrite de crengile mandarinilor mai stăruia încă mireasma bețișoarelor de rășină arse nu de mult. Itta privi grămăjoarele de cenușă rămase de la bețișoare și izbucni din nou în plîns. Copiii așezară pe lespede scoicile fierte și, mînă în mînă, se plecară în fața mor-

mîntului, fără să-şi dea seama că plîng. Apoi coborîră din nou cărarea.

— Itta, mama n-a fost bolnavă, atunci de ce a murit ? îşi întrebă Iukiko fratele.

— Nu ştiu nici eu.

— Şi cum e cînd moare omul ?

— Asta înseamnează că el nu mai e nicăieri.

— Dar mămica şi tăticul unde au plecat ? Cînd se vor înapoia ?

— Niciodată. Tocmai asta înseamnă să mori...

Asfinţitul însîngerea cerul. Fratele şi sora mergeau în tăcere pe uliţa satului.

În ziua următoare, războiul luă sfîrşit. Seara, prima oară după atît amar de vreme, toate căsuţele din sat erau scăldate de lumina electrică, iar de la o casă la alta, se aprindeau şi se stingeau lanţuri de lumini strălucitoare. Itta şi Iukiko stăteau în faţa casei şi priveau uimiţi luminile ce clipeau vesel, şi la căsuţele cocoţate sus pe coasta muntelui şi la cele de jos, de pe ţărmul golfului.

— Războiul s-a sfîrşit !... şopti abia auzit Itta, de parcă ar fi vorbit cu el însuşi şi oftă din greu.

— Tăticule, nu mai e război !... Vino acasă !... adăugă el tot în şoaptă.

— Itta, nu e aşa că acum nu te mai ocărăşte nimeni dacă aprinzi lumina ? De ce oare ?

— Fiindcă războiul s-a sfîrşit. Uite cîte lumini scînteiază în jur. Acum nu se mai supără nimeni dacă aprinzi lumina. Ce bine-mi pare ! Războiul s-a sfîrşit.

— Ce frumoase sînt luminile ! Parc-ar fi nişte flori roşii ! Ştii, eu nu le-am văzut niciodată.

Într-adevăr, fetiţa vedea pentru prima oară lumina becurilor electrice revărsîndu-se în voie de la toate ferestrele caselor. Iukiko sărea de bucurie şi bătea din palme iar Itta, cu capul în piept, plîngea. Războiul se sfîrşise şi o bucurie senină pogorîse peste sat. Oamenii simţeau că asupră-le nu mai apasă primejdia morţii şi acest simţămînt simplu, omenesc, era mai puternic decît tragedia capitulării. Dar cu toate că războiul se sfîrşise, oamenii piereau pe capete din pricina bolii provocate de radiaţiile atomice. Piereau pînă şi aceia care în ziua exploziei scăpaseră neatinşi ; mureau fiindcă trecînd după explozie prin centrul oraşului şi atingînd obiectele impregnate de radiaţii fuseseră loviţi de această boală necruţătoare.

Itta înţelesese de ce murise mama. „Dacă mămica ar fi stat tot timpul cu noi, dacă nu s-ar

fi dus să-l caute pe tata, ea n-ar fi murit", gîndea el. Şi în sufletul oăiatului se năştea un simţămînt nelămurit, un fel de recunoştinţă faţă de mama care preferase să moară decît să-şi părăsească soţul. Itta nu-şi dădea bine seama de tot ce se petrece în sufletul lui, dar aceste simţăminte îi năvăleau în suflet ca apele unui şipot cristalin.

Dar iată că la 16 septembrie, se dezlănţui o ploaie torenţială care nu contenea o clipă. Două zile şi două nopţi uraganul biciui cu furie pămîntul. Satul în care locuiau copiii fu şi el inundat. Ploaia cădea cu atîta putere de parcă ar fi vrut să ia toate casele. Uraganul smulse ţiglele de pe casa bunicilor, iar ploaia cădea şuvoaie.

„Nu numai că au distrus Hiroşima pînă în temelii, dar au rupt şi baierele cerului; din pricina asta plouă atît de cumplit", spunea bunicul Hisata, un bătrîn de şaptezeci de ani. În toiul nopţii următoare el porunci bunicii îngrozite să se îmbrace şi să-i îmbrace şi pe copii. Bunicul, bunica şi copiii se îmbrăcară în grabă şi-şi strînseră lucrurile. Oamenii se temeau că în sat vor năvăli apele mării. Clopotele sunau neliniştit vestind tuturor primejdia ce-i ameninţă. Mugetul furtunii aproape că acoperea glasul înfricoşat al clopotelor ce răsuna în plină noapte. Deodată, din vuietul ploii răzbătură zgomote stranii.

— Auzi, bunicule ? Ce-o fi duduind aşa ?... ce e oare ? îl întrebă Itta pe bătrîn.

— Trebuie să fie apele care aduc din munţi bolovani şi trunchiuri de copaci... Proastă treabă! Babo, ia-o pe Iukiko în cîrcă şi grăbeşte!

Iukiko fu îmbrăcată şi legată în spinarea bunicii Toki, iar bunicul împreună cu nepotul urcară prin gura podului pe acoperiş şi priviră în jur. Se lumina de ziuă. În semiîntunericul ce domnea, Itta abia putea distinge conturul porţii templului învecinat. Deodată el văzu un talaz uriaş, mai înalt decît poarta templului. Casa lor fu ridicată de ape şi prinse a se clătina pe valuri. Bătrîna Toki cu Iukiko în cîrcă nu izbutea de fel să iasă pe acoperiş aşa că bunicul şi Itta trebuiră s-o ajute.

— Ţineţi-vă bine! A năvălit apa din munţi, strigă bătrînul Hisata.

Şi casa plutea dusă de ape mai departe, tot mai departe. Năvălise un talaz uriaş dar nu dinspre mare cum se temeau oamenii — ci toc-

mai de acolo de unde se așteptau ei mai puțin, din munți, inundînd centrul satului. Apa tîra cu ea oameni și case purtîndu-i năvalnic spre mare. Cei patru: bătrînul, bătrîna și cei doi copii stăteau pe acoperișul casei luate de ape. In lumina nehotărîtă a zorilor puteai vedea în jur o mulțime de case plutind, iar pe acoperișul lor se înghesuiau oameni. Valul duse căsuța bunicului în plină mare. Deodată Itta se pomeni în apă. Nici el n-ar fi putut spune de altfel dacă sărise sau căzuse de pe acoperiș. Itta știa să înoate, de mic era deprins cu marea, însă acum avîntîndu-se pe coama unui val simți că-i îngheață sîngele în vine, atît de mari erau talazurile rostogolite de marea mînioasă. In această frîntură de clipă, Itta văzu o priveliște înfiorătoare. Sub ochii lui, casa de acoperișul căreia stătuseră agățați cu toții pînă mai adineauri, se despică în două. Pe acoperișul uneia din jumătăți se zărea figura bunicului, iar pe cealaltă, zăcea în nemișcare, de bună seamă fără simțire, bunica Toki cu Iukiko în spinare. Casa sfărîmată sălta ca o frunză pe valuri, purtată spre larg, mai departe, tot mai departe... Atît își mai putea aminti Itta.

4

Bunicul și nepotul se adăpostiră în șura unui țăran pe care îl cunoșteau și a cărui casă clădită pe un loc înalt nu avusese de suferit de pe urma apelor.

Veni toamna. In centrul satului nu rămăsese nici o casă. Nisipul adus de ape, amestecat cu argilă roșie, se înălța asemeni unor dealuri, iar de jur împrejur totul era în paragină. Ici și colo răsăreau din nisip schelete de bărci sfărîmate și copaci, pe care apa îi adusese din munți.

Itta plecă în pădure să adune castane. Fața lui posomorîtă părea săpată în piatră. Culegea cu hărnicie castane adunîndu-le pînă și pe cele mai mărunte. Umplîndu-și sacul, el se înapoie la șură. Bunicul Hisata aprinse în vatră un foc de găteje și fierse castanele. Din grămăjoara de castane fierbinți, Itta le alese pe cele mai mari, mai lucioase; trebuia să le pună pe morminte. Băiatul puse castanele alese într-un coșuleț. Stînd față în față, bunicul și nepotul, mîncară restul de castane fierte, curățîndu-le cu grijă de coajă.

— Ziua întreagă umblăm flămînzi. Nu mai merge așa. Știi ce? Hai să facem și noi cum fac ceilalți: să fierbem alge în apă de mare și să

le vindem orăşenilor. Se zice că fiertura asta care înlocuieşte sosul de soia este foarte căutată de ei. După cîte am auzit, se pot cîştiga parale frumoase.

Itta nu răspunse.

— Bunicul o să le fiarbă iar tu, Itta, ai să aduci lemne din munţi! urmă bătrînul. Vrei?

— Lemnele altora?

— Doar toţi fac aşa...

— Nu, n-am să fur lemne. Mai bine ne apucăm de pescuit... O să vindem peştele în oraş. Cred că o să avem amîndoi ce mînca, ce zici, bunicule?

Hisata însă era prea bătrîn şi nu mai putea merge la pescuit, de altfel nici barcă nu mai aveau. O luaseră apele o dată cu casa, iar ca să stea ziulica întreagă cu undiţa pe mal, nu-l mai ajutau puterile.

Itta urcă poteca plantaţiilor de mandarini, purtînd coşuleţul cu castane fierte. Venea aici atît de des încît se obişnuise şi i se părea că se întoarce acasă, la părinţii şi surioara lui. Cu inima grea el se apropie de mormînt, îngenunche cu miinile împreunate ca pentru rugăciune şi izbucni în plîns. Plîngînd împărţi castanele

în patru grămăjoare, aşezîndu-le pe lespedea mormîntului.

— Mamă, războiul s-a sfîrşit de mult... Acum nu mă mai tem de nimic, şopti Itta, iar lacrimile, pe care nu le putea stăpîni i se rostogoleau din ochi. Ar fi dorit să se sfătuiască cu tatăl şi cu mama lui, să-i întrebe dacă este îngăduit să furi lemne din pădurea altuia şi să pregăteşti cu ele fiertura de alge. „Mormîntul e ca un om mut, degeaba aştepţi să-ţi răspundă", gîndi băiatul.

Tîrziu spre toamnă, Itta începu să colinde împreună cu alţi copii munţii în căutarea lemnelor. Trebuia să-ţi ţii zilele şi oamenii fierbeau apa de mare pe care o luau fără plată, cu lemne luate şi ele tot fără plată. Apa de mare o îngrăşau cu alge, îi adăugau puţină culoare şi pregăteau fiertura pe care apoi o vindeau în loc de sos de soia.

Unii, folosindu-se de întunericul nopţii, se duceau cu bărcile pe insulele nelocuite, de unde adunau găteje, buturugi, cioturi, într-un cuvînt, tot ce se putea arde. Copiii fără căpătîi, care hoinăreau printre ruinele arse ale Hiroşimei, cerşeau, furau şi se duceau şi ei în insulele mici, ca să fiarbă algele.

Itta şi bunicul fierbeau în fiecare zi apă de

mare pe vatra făcută de ei din pietre, în spatele şurii ce le servea drept casă.

— Ştii bunicule, pe insulele din jur n-a mai rămas nici un lemn. Le-am cules pe toate, spuse într-o zi Itta.

— Asta fiindcă se amestecă orice neisprăvit, asta e, bombăni bătrînul.

— Hai să ne lăsăm păgubaşi, bunicule.

— Ne lăsăm păgubaşi ca să ajungi şi tu fără căpătîi, nu ?

— Nu bunicule, n-am să ajung fără căpătîi. Am să muncesc. Bine ar fi să mă primească ca vînzător la pescărie...

— Nici acolo nu-i muncă uşoară... Dar ce-ţi veni ? se miră bătrînul.

— Să vinzi peşte e treabă cinstită, iar fiertura pe care o pregătim e înşelătorie curată... Zău că mi-e şi silă, spuse băiatul.

Primăvara, pe străzile oraşului pîrjolit, începură să vîndă, ce-i drept în cantitate mică încă, sos de soia adevărat. În afară de asta, poliţia luă măsuri pentru a pune stavilă furturilor de lemne de pe insule. De altfel nici vreascurile şi nici copacii nu mai ajungeau, fiindcă fiecare, de nevoie, tot fura cîte puţin.

— Lemnele sînt scumpe şi costă mult să

fierbi algele cu lemne de cumpărat... Ştii ce, Itta, trebuie să găsim altceva, spuse într-o zi bătrînul Hisata. Faţa lui era tăbăcită de soare, brăzdată de creţuri adînci, şi puterile îl părăsiseră în aşa măsură, că fără ajutorul lui Itta nu şi-ar fi putut ţine zilele.

La marginea oraşului Hiroşima, pe şoseaua ce ducea de-a lungul ţărmului, se afla o prăvălie în care se vindea peşte. Stăpînul prăvăliei, Hidekiti Takada, obişnuia să se ducă din cînd în cînd o zi, două în satul de pe insula Etadzima, unde trăia moş Hisata. Takada trăgea la bătrîn şi-şi petrecea vremea pescuind. Nu de mult, negustorul spusese că l-ar lua pe Itta la el. Propunerea lui nu era prea lămurită. Takada nu avea copii şi voia să înfieze un băiat. Pe Itta îl socotea un copil liniştit şi ascultător. Totodată negustorul avea nevoie de Itta ca băiat de prăvălie.

Moş Hisata, însă, nu voia să se despartă de Itta. Viaţa fără nepot ar fi fost pentru el prea tristă. Şi apoi fără Itta n-ar fi avut pîinea de toate zilele.

În spatele şurii în care trăia bunicul, Itta sta şi se gîndea. Chiar în dosul şurii coasta munte-

lui se înălța ca un zid. Primăvara făcuse să dea colțul ierbii, umplînd aerul cu mireasma ei. Itta își lipi fața de o stîncă trăgînd în piept mirosul reavăn de pămînt și de iarbă. Apoi privi în jur: în vatră ardea focul și bunicul Hisata stînd pe vine aștepta să dea în clocot apa de mare... Fața bătrînului era întunecată și tristă.

— Astea sînt ultimele lemne, n-a mai rămas nici o surcică.

— Știi ce, buncicule, hai să sfîrșim cu fiertul acestui sos scîrbos.

— De sfîrșit, sfîrșim, dar pe urmă ce ne facem?

— Am să plec cu ceilalți să vînd vase prin sate.

— Știi că nu te-ai gîndit rău! se înviora bătrînul. Bună socoteală ți-ai făcut. Voiam și eu să-ți spun asta... Astăzi toți fac negoț prin sate; tineri și bătrîni, o pornesc cu toții. Pînă și văduvele soldaților pleacă cu copiii în spate. Cînd te urci pe munte, vezi din depărtare pe toate drumurile oameni care poartă pe cap ligheane și oale. Tigăile strălucesc în soare de-ți iau ochii...

Bătrînul vorbea de drumurile ce duceau la satele din munți. Locuitorii de pe țărm și din

insulele mici unde nu se putea cultiva orezul, duceau la Koba și Osaka crătiți, ceaune și tot felul de văsărie pe care o schimbau pe orez în satele din munți. La negru, prețul orezului făcea salturi amețitoare. Pe potecile șerpuite ale munților, porneau din zori șiruri de oameni purtînd în spinare crătiți și tigăi ce străluceau în soare. Era o priveliște ciudată.

Intr-o bună zi, Itta și moș Hisata plecară și ei purtînd în spinare ceaune și crătiți noi; bătrînul și băiatul nu puteau vedea vasele metalice pe care le purtau cît de orbitor străluceau în soare. Din depărtare nu distingeai oamenii și ți se părea că vezi niște scîntei care săreau cu străluciri metalice și se înșiră pînă se sting pe potecile munților.

Avură multe de pătimit pe drum, iar la înapoiere poliția le luă prin surprindere orezul, schimbat pe crătiți și tigăi. Acest lucru se întîmplă în mai multe rînduri și în cele din urmă, bătrînul Hisata fu pus să plătească amendă.

Intr-o bună zi, moș Hisata îi spuse nepotului:

— De orice ne-am apuca, toate ne ies pe dos... Uite, alții cîștigă bani frumoși, iar noi ne-am ales numai cu pagubă. N-avem noroc, Itta!

M-am gîndit că ar trebui să te duci la Takada ca să te înfieze...

— Dar ție, bunicule, n-o să-ți fie urît singur? Nu, eu nu te voi părăsi. Am să pescuiesc cu undița, am să vînd peștele și am să te hrănesc, răspunse Itta.

Dar vai, nu există încă o lege care să apere fericirea copiilor, și Itta era copil... Oamenii din Japonia n-au inventat încă o lege care să-i asigure omului dreptul la fericire.

5

— De cînd l-au pus pe bunicul să plătească amendă, n-am mai avut cu ce trăi, spuse trist Itta, privindu-l pe Hidekiti Takada. Glasul îi tremura. Aceasta se întîmplă cu un an după încercările neizbutite de a schimba vasele pe orez. Itta rămase în prăvălia lui Takada.

Trecură mai bine de doi ani și jumătate. Era în anul 1949.

În fiecare toamnă, Itta era tulburat de amintiri. Îi reveneau în minte chipurile dragi ale tatălui, mamei, surioarei și bunicii și an de an

amintirea lor devenea mai vie și mai răscolitoare.

Cînd îi venea să plîngă, pleca în pădurea de pe munte. Prăvălia lui Takada era așezată chiar pe țărmul mării, dar era de ajuns să treci șoseaua asfaltată și deîndată începea coasta povîrnită a muntelui. Sus pe munte te ducea o cărăruie îngustă pe care zăceau împrăștiate bucățile dintr-un vechi jgheab de bambus pe care altădată venea apa.

Deseori stînd în ușa pescăriei așezată cu fața la șosea, Itta privea îndelung muntele. În pădure frunza începea să se rărească. Vîrfurile roșiatice ale arțarilor, care acopereau coastele muntelui, căpătau o culoare mai întunecată iar frunzele moarte cădeau încet la pămînt.

— Ce, Itta, vrei să te duci în pădure? Du-te, culege și niște castane, spunea în asemenea clipe Takada văzînd fața îngîndurată a copilului. Toamna aduce tristețea pînă și în sufletul celor mici. Lasă, frate! Du-te, du-te, înviorează-te puțin! Adu niște castane, îți dau voie.

— Îți vine să plîngi? Vrei să fii singur, Itta? Atunci du-te, culege castane, dragul meu. Eu am să le fierb și după cină le vom mînca împreună, spunea soția lui Takada.

Soţii Takada îl înfiaseră pe Itta şi acum băiatul le devenise atît de drag încît nu s-ar fi despărţit de el pentru nimic în lume. Cîteodată Itta era cuprins de tristeţe şi genele i se înrourau, dar Takada şi soţia lui, respectîndu-i durerea, se prefăceau că nu-l bagă de seamă ; nu-l descoseau şi nu-l mîngîiau.

— Pot să plec puţin ? întreba Itta. Era acum înalt şi slăbuţ şi avea treisprezece ani. Trecea repede drumul cu pasul uşor, urca muntele şi sta ore întregi pe culmea povîrnită, privind şoseaua şi marea ce se aşterneau la picioarele lui...

Coastele mării Japoniei sînt vestite prin frumuseţea lor, iar cele de prin partea locului aveau un farmec deosebit. Itta însă nu lua în seamă frumuseţea priveliştii ce i se înfăţişează. Băiatul privea spre şoseaua pe care goneau nebuneşte în lanţuri neîntrerupte *jeep*-uri şi alte automobile străine.

Întrecîndu-se şi atingînd viteze nebuneşti, automobilele piereau în zare, iar în urma lor pe şosea rămîneau trupuri sîngerînde de copii şi cîini călcaţi. Intr-o zi, pe această şosea înnebunise o mamă strîngînd la piept trupul sfîrtecat al copilului ei. Curînd după aceea, muri şi

femeia... Pierind mai mulţi copii sub roţile maşinilor, locuitorii de prin partea locului aşezară la cotitura şoselei o statuie a lui Budha, ocrotitorul copiilor. În încremenirea ei statuia părea că se roagă ca oamenii să nu se întreacă, gonind nebuneşte pe şosea, ci să circule cu viteză normală. Pentru cîtăva vreme accidentele încetară. Pe şosea goneau şi acum maşini de toate culorile şi de toate mărcile, maşini care te orbeau cu strălucirea lor ; fulgerau prin faţa ochilor, dispăreau ca să reapară şi să se facă apoi nevăzute.

Itta intră în pădure şi începu să adune castane. Rotunde, strălucind de coapte ce erau, ele zăceau împrăştiate pretutindeni, ascunzîndu-se parcă printre ierburi. Deodată privirea lui Itta se întunecă. El îşi aminti de pădurea în care erau mormintele celor dragi şi unde ca şi aici creşteau castani. Îşi aminti de bunicul rămas atît de singur... Cum să se hrănească el din pescuit ! Amintindu-şi cît de mult îl iubea bunicul, inima i se strînse dureros.

Nu ! (Itta scutură cu hotărîre din cap.) Nu trebuie să-şi amintească. O amintire trezeşte altele, care de care mai dureroase, mai apăsătoare...

Se auziră pași ce se apropiau și dintre crengi răsări fața oacheșă și rumenă a lui Takada.

— E timpul să te duci acasă. Hai că te ajut și eu să aduni castane; mama e neliniștită, te așteaptă.

Takada se aplecă și începu să adune și el castane, turnînd pumni întregi în traista lui Itta.

Peste cîteva zile, într-o după-amiază cînd, ca de obicei, sosi peștele, în prăvălia lui Takada munca era în toi. Cumpărătorii intrau fără întrerupere, iar pe șosea, prin fața prăvăliei goneau mereu jeep-urile și limuzinele... Deodată, în prag apăru o cumpărătoare cu fetița ei. Femeia avea în mînă un coșuleț. Era îmbrăcată într-un chimono rupt și avea o înfățișare sărăcăcioasă, iar fetița, de vreo patru-cinci ani, era încălțată cu niște ghete roșii de lac. Deodată fetița își smulse mînuța din mîna mamei.

— Bagă de seamă ! strigă cineva. Fetița ajunsese în mijlocul șoselei scăldate în soare.

Copiii treceau deseori șoseaua ca să ia apă din jghiabul de la poalele muntelui. Pe neașteptate, de după cotitură, țîșni o mașină neagră, strălucitoare. Fetița se sperie, se opri în loc, apoi începu să alerge dintr-o parte într-alta. In străfulgerarea unei clipe Itta văzu sărindu-i din piciorușul mic gheata de lac roșu.

— Păzea, o să te strivească !

Dintr-o săritură Itta ajunse în mijlocul șoselei apărînd fetița cu trupul său.

Viața copilei era salvată. Mașina stopă. Din ea coborî un străin lung și uscățiv. Takada și soția lui stăteau aplecați peste trupul lui Itta care zăcea în mijlocul șoselei. Ochii băiatului erau închiși iar corpul părea un ghemotoc însîngerat. Alături, nemișcate, încremenite, stăteau femeia venită să cumpere pește și fetița încălțată cu ghete roșii de lac.

CUPRINS

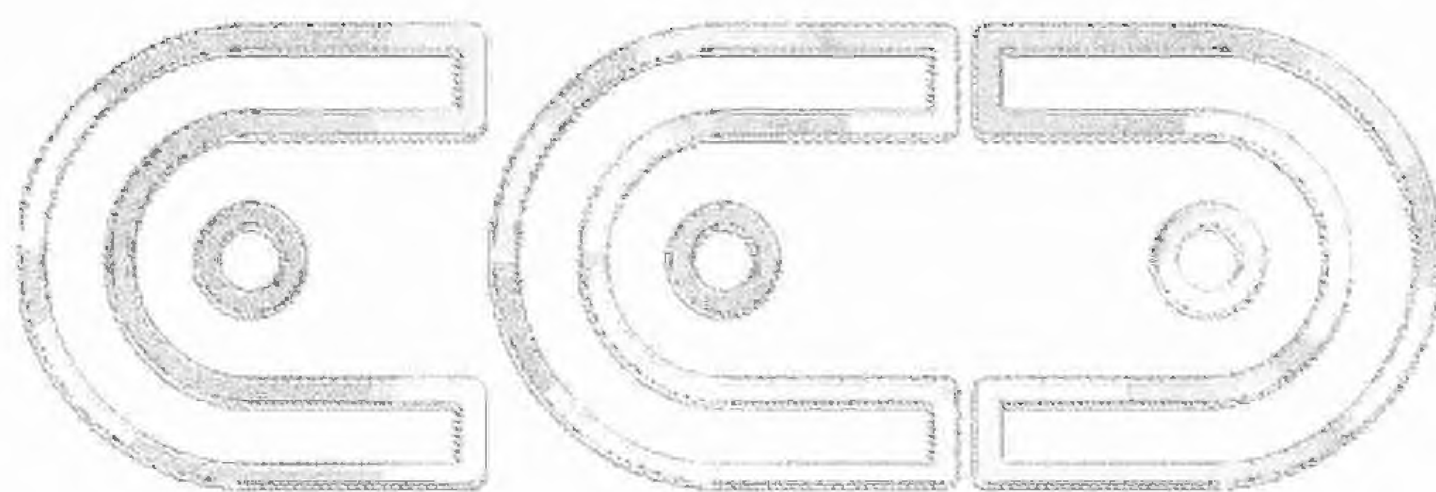
T. 1.268

Responsabil de carte: Florin Kirițescu
Tehnoredactor: Gheorghe Popovici
Corector: Cici Costescu

Dat la cules 29.06.56. Bun de tipar 03.08.56. Tiraj 15.100 ex. Hîrtie cărți școlare de 65 gr. m.p. Ft. 700×1000/32. Coli ed. 2,50. Coli de tipar 2,75. Ediția I. Comanda 1794. A. nr. 02152. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 A—31=R.

Tiparul executat sub com. nr. 797 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București R.P.R.

Scanare și prelucrare digitală

de

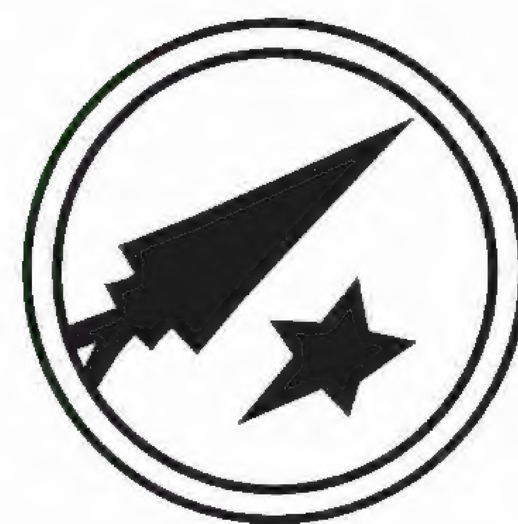

Anonim

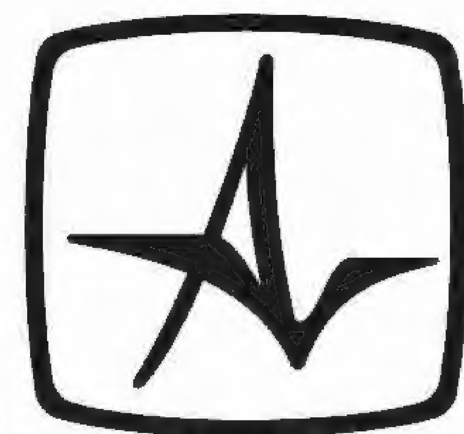

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

